

Redovisning av FTA och nya
upplysningar i försäkringsföretag
med verksamhet avseende
tjänstepensionsförsäkring

2005-12-30

Motivpromemoria 6 om
ändringar i redovisningsföreskrifter
för 2006

Från redovisningsenheten

1.	BAKGRUND OCH SAMMANFATTNING	1
2.	VÄRDERING AV FÖRSÄKRINGSTEKNISKA AVSÄTTNINGAR (FTA)	7
2.1	Värdering i års- och koncernredovisningen enligt lagbegränsad IFRS	7
2.2	Värdering i koncernredovisningen enligt IAS-förordningen	11
2.3	Värdering i års- och koncernredovisningen enligt äldre redovisningsföreskrifter	12
3.	UPPLYSNINGAR OM FTA	14
3.1	Upplysningar i års- och koncernredovisningen enligt lagbegränsad IFRS	14
3.2	Upplysningar i koncernredovisningar enligt IAS-förordningen	19
3.3	Upplysningar i års- och koncernredovisningar enligt äldre redovisningsföreskrifter	20
4.	NYA UPPLYSNINGAR OM TJÄNSTPENSIONSKASSORS SOLVENS	23
5.	NYA UPPLYSNINGAR OM TJÄNSTPENSIONS- OCH ÖVRIG LIVFÖRSÄKRING I RESULTATANALYSEN	25
6.	IKRAFTTRÄDANDE- OCH ÖVERGÅNGSFRÅGOR	29
	BILAGA 1 NYA RÖRELSEREGLER FÖR TJÄNSTPENSIONSINSTITUT	32
	BILAGA 2 VÄRDERING AV FTA	34
	BILAGA 3 UPPLYSNINGAR OM FTA	43

Kontaktperson på FI: Åsa Andersson 08-787 82 29, asa.andersson@fi.se

1. Bakgrund och sammanfattning

Bakgrund

Med anledning av tjänstepensionsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut) gäller från årsskiftet nya rörelseregler i försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL, och lagen (1972:262) om understödsföreningar, UFL. De försäkringsföretag (försäkringsaktiebolag, ömsesidiga försäkringsbolag och understödsföreningar) som berörs av lagändringarna är livförsäkringsbolag som bedriver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring och understödsföreningar som bedriver samma verksamhet, s.k. tjänstepensionskassor.¹ Till följd av lagändringarna har Finansinspektionen (FI) ändrat i sina rörelseföreskrifter för försäkringsföretag. Ändringarna beskrivs översiktligt i *bilaga 1 Nya rörelseregler för tjänstepensionsinstitut*.

Förändringarna innebär att det vid tillämpningen av olika rörelseregler går en skiljelinje mellan verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring och övrig livförsäkringsverksamhet. Företag som bedriver båda slagen av verksamheter måste därför tillämpa delvis olika rörelseregler.

Försäkringsbolag och understödsföreningar omfattas av lagen om årsredovisning (1995:1560) i försäkringsföretag (ÅRFL) och FI:s redovisningsföreskrifter. Vanliga redovisningsregler ska alltså i grunden tillämpas även av försäkringsföretag som helt eller delvis bedriver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Sådana företag berörs därför även av de anpassningar till internationella redovisningsstandarder (IFRS) från International Accounting Standards Board (IASB) som skett under år 2005 och som kommer att fortsätta under 2006.

Utvecklingen på redovisningsområdet innebär att det för närvarande går en skiljelinje mellan de försäkringsföretag som tillämpar IFRS-anpassade redovisningsregler och de som fortfarande tillämpar äldre redovisningsregler.² En annan skiljelinje går mellan en koncernredovisning upprättad enligt IAS-förordningen samt en årsredovisning enligt lagbegränsad IFRS. Skillnader finns exempelvis

¹ Även företagsanknutna pensionsstiftelser omfattas av direktivet. Dessa omfattas dock inte av ÅRFL eller FI:s redovisningsföreskrifter och deras redovisning behandlas därför inte i denna promemoria.

² Se Finansinspektionens tidigare gällande föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2004:21) om årsredovisning i försäkringsföretag som i promemorian benämns *FFFS 2004:21* eller *tidigare redovisningsföreskrifter*. Se även Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2003:13) om årsredovisning i försäkringsföretag som får tillämpas enligt övergångsregler till FFFS 2005:34, som här benämns *FFFS 2003:13* eller *äldre redovisningsföreskrifter*.

i bestämmelserna om redovisningen av de försäkringstekniska avsättningarna (FTA). FTA behöver inte alltid värderas på samma sätt i externredovisningen som vid tillämpningen av rörelsereglerna i FRL och UFL, om företaget tillämpat IAS-förordningen eller lagbegränsad IFRS. I en koncernredovisning enligt IAS-förordningen har värderingsreglerna och upplysningskraven om FTA i princip begränsats till vad som följer av IFRS. I en externredovisning enligt äldre redovisningsregler gäller i dessa delar enbart särföreskrifter från FI. I en årsredovisning enligt lagbegränsad IFRS gäller både IFRS och särföreskrifter från FI.

De särskilda redovisningslagarna för finansiella företag har inte ändrats med anledning av tjänstepensionsdirektivet.³ Mot bakgrund av ändringarna i FRL och UFL har dock uppkommit ett behov av att anpassa FI:s redovisningsföreskrifter för räkenskapsåret 2006. De IFRS-anpassningar av nya redovisningsföreskrifter för 2006 som behandlats i andra motivpromemorior från FI, får betydelse i detta sammanhang. Detta gäller särskilt IFRS-anpassningarna av notupplysningar enligt lagbegränsad IFRS. Dessa innebär att FI:s särföreskrifter om notupplysningar om försäkringsavtal, i likhet vad som redan gäller för koncernredovisningar enligt IAS-förordningen, i stor utsträckning tas bort till förmån för de upplysningar som lämnas enligt IFRS.⁴ Till skillnad från tidigare medger också FI att onoterade företag får upprätta koncernredovisningar enligt lagbegränsad IFRS från räkenskapsåret 2006.⁵

I denna promemoria beskrivs och motiveras de ändringar som gjorts i redovisningsföreskrifterna för räkenskapsåret 2006⁶ och som indirekt är föranledda av tjänstepensionsdirektivet. Ändringarna avser värdering av livförsäkringsavsättningar, notupplysningar om FTA, upplysningar om solvens i tjänstepensionskassor samt upplysningar om tjänstepensionsförsäkringar och övriga livförsäkringar i förvaltningsberättelsen och resultatanalysen. Eftersom olika regelverk gäller för år 2006 behandlas dessa frågor utifrån respektive regelverk enligt följande indelning.

- Års- och koncernredovisning enligt lagbegränsad IFRS.
- Koncernredovisning enligt IAS-förordningen.
- Års- och koncernredovisning enligt äldre redovisningsföreskrifter.

³ Se de bedömningar som gjorts i prop. 2004/05:165 Nya regler för tjänstepensionsinstitut, s. 211 f.

⁴ Se Motivpromemoria 3; Anpassningar av redovisningsföreskrifterna avseende upplysningar om finansiella instrument, försäkringsavtal och kapital, 2005-12-30 (Motivpromemoria 3).

⁵ Se Motivpromemoria 5; Tillämpning av lagbegränsad IFRS i finansiella företags års- och koncernredovisning för räkenskapsåret 2006, 2005-12-30, avsnitt 3.1.

⁶ Vissa upplysningar bör dock lämnas redan i årsredovisningen för räkenskapsåret 2005, se punkt 2 och 5 i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

Vissa försäkringsföretag bedriver såväl verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring som övrig livförsäkringsverksamhet (blandad verksamhet). Vi har därför strävat efter att i de olika avsnitten behandla vad som då ska gälla för värderingen och upplysningarna när det gäller, å ena sidan, avsättningar för tjänstepensionsförsäkring samt, å andra sidan, avsättningar för övriga livförsäkringar. Tidigare relevanta regler inom de olika regelverken beskrivs i *bilaga 2 Värdering av FTA* och *bilaga 3 Upplysningar om FTA*.

Enligt ett tidigare principbeslut från FI ska samtliga finansiella företag tillämpa IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter från och med räkenskapsåret 2007 med eventuella förenklingar för mindre företag. I en kommande förslagspromemoria kommer FI att behandla om mindre finansiella företag ska få tillämpa förenklade redovisningsregler och hur förenklingarna i så fall bör utformas. För att underlätta företagets planering har FI redan nu behandlat frågan om företag som bedriver verksamhet avseende tjänstepensionsverksamhet och övriga livförsäkringsföretag generellt hör till den krets som bör tillämpa IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter utan förenklingar från och med räkenskapsåret 2007.⁷

Det bör särskilt uppmärksammas att ett par ändringar i redovisningsföreskrifterna kan få betydelse även för andra försäkringsföretag än de som bedriver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring, oavsett om företaget tillämpar lagbegränsad IFRS eller äldre redovisningsföreskrifter. Dessa ändringar uppmärksammas också i promemorian.

Motivpromemorian har föregåtts av en Förslagspromemoria med samma namn, daterad 2005-11-03 som remitterades tillsammans med ett förslag till ändringar i redovisningsföreskrifterna. Efter bearbetning av remissvaren remitterades 2005-12-02 ett utkast till Motivpromemoria med samma namn tillsammans med ett nytt författningsförslag med kort remisstid för i huvudsak tekniska synpunkter. Synpunkterna från remissinstanserna och FI:s slutliga ställningstaganden till dessa, behandlas i denna promemoria.

Sammanfattning

De nya redovisningsföreskrifterna, innebär sammanfattningsvis följande.⁸

Årsredovisning och koncernredovisning enligt lagbegränsad IFRS:

⁷ Särskilt företag som bedriver blandad verksamhet bör analysera konsekvenserna av valet av redovisningsföreskrifter för räkenskapsåret 2006.

⁸ Se Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2005:34) om årsredovisning i försäkringsföretag. Dessa betecknas i promemorian för *nya redovisningsföreskrifter*.

- Åtaganden i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska värderas med användning av aktsamma antaganden, i stället för betryggande antaganden, enligt redovisningsföreskrifternas huvudregel om värdering av FTA.⁹
- För företag med blandad verksamhet ska aktsamma antaganden tillämpas vid värderingen av FTA i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring, medan betryggande antaganden används i övrig livförsäkringsverksamhet. Samma antaganden kan dock tillämpas med stöd av avstegsregeln om värdering av FTA.¹⁰
- Vissa detaljföreskrifter om val av antaganden, behöver inte tillämpas på åtaganden för oreglerade skador i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Det förtydligas i förhållande till tidigare att detsamma gäller även för annan livförsäkring eller skadeförsäkring som värderas enligt rörelseföreskrifterna om maximiräntesats.¹¹
- Upplýsningar bör lämnas om de närmare kriterier som tillämpas för att klassificera försäkringsavtal som tjänstepensionsförsäkring och, i förekommande fall, hur gränsdragningen gentemot övriga livförsäkringar har gjorts.¹² Dessa upplýsningar lämnas i förvaltningsberättelsen, men får lämnas i en not om det hänvisas dit.¹³
- Tidigare upplýsningar om förändringen av livförsäkringsavsättningarnas storlek på grund av ändrade myndighetsföreskrifter om maximiränta som inte trätt i kraft på balansdagen, bör numera också lämnas när principerna för beräkningen av diskonteringsränta ändrats på annan grund. Även dessa upplýsningar lämnas i förvaltningsberättelsen eller, efter hänvisningar, i en not.¹⁴
- Tjänstepensionskassor som ska lämna solvensrapporter för företaget och, i förekommande fall, en försäkringsgrupp till FI, bör också lämna upplýsningar om kapitalbas och erforderlig solvensmarginal för företaget respektive gruppen i förvaltningsberättelsen.¹⁵
- I resultatanalysen ska upplýsningarna om direktförsäkring av svenska risker lämnas uppdelat på, å ena sidan, tjänstepensionsförsäkring och, å andra sidan, övrig livförsäkring. Definitionen i FRL, och inte i

⁹ Se 4 kap. 6 § första stycket FFFS 2005:34 och de nya allmänna råden till paragrafen.

¹⁰ Se 4 kap. 6 § andra stycket FFFS 2005:34.

¹¹ Se 4 kap. 10 § fjärde stycket FFFS 2005:34.

¹² Se 6 kap. 1 § första stycket och allmänna till 3 § i bilaga 5 till FFFS 2005:34.

¹³ Se 6 kap. 1 § andra stycket FFFS 2005:34.

¹⁴ Se 6 kap. 1 § och allmänna till 3 § i bilaga 5 till FFFS 2005:34.

¹⁵ Se allmänna råd till 6 kap. 3 § FFFS 2005:34.

skattelagstiftningen, ska ligga till grund för vad som är tjänstepension.¹⁶ *Tjänstepensionsförsäkring* ska i sin tur delas upp på a) förmånsbestämd försäkring, b) avgiftsbestämd traditionell försäkring, c) fondförsäkring och d) tjänsteanknuten sjukförsäkring och premiefrielseförsäkring. *Övrig livförsäkring* ska delas upp på a) individuell traditionell livförsäkring, b) fondförsäkring, c) uppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiefrielseförsäkring, och d) gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring. Den nya uppdelningen av övrig livförsäkring gäller även andra företag än de som meddelar tjänstepensionsförsäkring.

Koncernredovisning enligt IAS-förordningen

- Vid värderingen av FTA tillämpas IFRS 4 Försäkringsavtal utan tillägg för några särföreskrifter från FI.¹⁷
- Vid upplysningar om FTA behöver endast vissa särföreskrifter om notupplysningar som avser villkorad återbäring tillämpas.¹⁸
- Upplysningar bör lämnas om förändringen av livförsäkringsavsättningarnas storlek när nya principer om diskonteringsränta ännu inte börjat tillämpas på balansdagen. Upplysningarna lämnas i förvaltningsberättelsen eller, efter hänvisningar, i not.¹⁹

Årsredovisning och koncernredovisning enligt äldre redovisningsföreskrifter

- Även företag som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter ska värdera avsättningar för tjänstepensionsförsäkring enligt nya 7 kap. 2 § FRL, dvs. med aktsamma antaganden. Avsättningar för övriga livförsäkringar ska värderas med betryggande antaganden. Avstegsregeln gäller inte för den som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter.²⁰
- I övrigt ska samtliga nya redovisningsföreskrifter som införts för de som redovisar enligt lagbegränsad IFRS, tillämpas som tillägg till äldre redovisningsföreskrifter. Detta innebär följande.

¹⁶ Se 1 kap. 2 § 6 till FFFS 2005:34 (jfr allmänna råd till 2 § i bilaga 6).

¹⁷ Se 7 kap. 3 § FFFS 2005:34.

¹⁸ Se 7 kap. 3 § b) FFFS 2005:34.

¹⁹ Se 7 kap. 3 § d) FFFS 2005:34.

²⁰ Se punkt 5 b) och c) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

- Vissa detaljföreskrifter om val av antaganden behöver inte tillämpas.²¹
- Upplysningar bör lämnas om närmare kriterier för definition av tjänstepension och avgränsningen mot övrig livförsäkring.²²
- Upplysningar bör lämnas om förändringen av livförsäkringsavsättningarnas storlek när företaget beslutat nya principer om diskonteringsränta som ännu inte börjat tillämpas på balansdagen.²³
- Även tjänstepensionskassor som ska lämna kvartalsrapporter respektive gruppbaserad redovisning om solvens till FI bör lämna upplysningar i förvaltningsberättelsen om företagets respektive försäkringsgruppens kapitalbas och solvensmarginal.²⁴
- Resultatanalysen ska anges uppdelat på tjänstepensionsförsäkring enligt FRL och övrig livförsäkring, vilka i sin tur delas upp på delvis nya grenar.²⁵

Ikraftträdande- och övergångsfrågor

De nya föreskrifterna och de allmänna råden träder i kraft den 1 januari 2006 och tillämpas första gången på räkenskapsår som påbörjas samma dag eller senare. De allmänna råden om upplysningar om konsekvenser på FTA av nya principer för ränta som ännu inte börjat tillämpas på balansdagen, ska dock tillämpas redan i externredovisningen för räkenskapsåret 2005.

Det har inte införts något krav på att företag, med verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring, ska tillämpa lagbegränsad IFRS för räkenskapsåret 2006. Enligt FI:s uppfattning bör dock alla livförsäkringsföretag och tjänstepensionskassor tillämpa lagbegränsad IFRS från och med räkenskapsåret 2007. Dessa frågor kommer att tas upp i en kommande förslagspromemoria från FI.

Försäkringsföretag som har tillämpat äldre redovisningsföreskrifter, (dvs. FFFS 2003:13) för räkenskapsåret 2005, får under vissa förutsättningar fortsätta att tillämpa äldre redovisningsföreskrifter för räkenskapsåret 2006.²⁶ Då tillämpas vissa tillägg till äldre redovisningsföreskrifter. Det är dels de tillägg som sammanfattats ovan, dels några andra tillägg som behandlats i andra motivpromemorior.²⁷

²¹ Se punkt 5 d) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

²² Se punkt 5 g) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

²³ Se punkt 5 g) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

²⁴ Se punkt 5 h) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

²⁵ Se punkt 5 j) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

²⁶ Se punkten 4 i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

²⁷ Se punkten 5 i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

2. Värdering av försäkringstekniska avsättningar (FTA)

2.1 Värdering i års- och koncernredovisningen enligt lagbegränsad IFRS

Genom nya allmänna råd klargörs att avsättningar för tjänstepensionsförsäkring ska värderas med användning av aktsamma antaganden.

Motsvarande värderingsprincip är tillåten även för avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet, om företaget använder den avstegsregel som finns i 4 kap. 6 § andra stycket FFFS 2005:34.

Vissa särföreskrifter i 4 kap. 10 § FFFS 2005:34, om val av beräkningsantaganden, ska bara tillämpas på avsättningar för skadeförsäkring som inte träffas av regler för maximiränta.

Remissinstanserna

Försäkringsförbundet finner det olyckligt att samma försäkringskontrakt värderas enligt olika värderingsmetoder, men är samtidigt medveten om att detta följer av rörelselagarna. Förbundet är positivt till att avstegsregeln kan användas. *FAR* anser att det är väsentligt att det omfattande regelverket för finansiella företag är konsekvent och tydligt utformat och att redovisnings- och rörelseruleverket, så långt möjligt, hänger ihop. *FAR*:s principiella uppfattning är samtidigt att värderingsmodellerna för FTA bör baseras på samma princip. Det förenklar försäkringsföretagens hantering och komplexiteten runt presentationen i den finansiella rapporten. Dessutom förbättras intressenternas möjligheter till jämförbarhet och förståelse.

Bakgrund

En redovisning enligt IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter innebär flera förändringar i redovisningen av försäkringsavtal jämfört med äldre redovisningsregler. IFRS 4 ligger till grund för vad som ska redovisas som ett försäkringsavtal respektive ett finansiellt instrument enligt lagbegränsad IFRS. Detta innebär att en försäkringsgivare även i en årsredovisning för juridisk person ska redovisa ett avtal om försäkring som inte överför någon betydande försäkringsrisk, som ett finansiellt instrument enligt IAS 39, istället för som ett försäkringsavtal enligt IFRS 4. Detta påverkar bl.a. rubriceringen och redovisningen av premier och skadeersättningar i resultaträkningen och vad som klassificeras och värderas som försäkringstekniska

avsättningar i balansräkningen.²⁸ En annan viktig IFRS-anpassning, som möjliggjorts genom lagändringar och föreskriftsändringar, är att åtaganden från försäkringsavtal kan värderas mera realistiskt jämfört med den värdering med betryggande antaganden som tidigare har tillämpats.

Det finns visserligen en huvudregel om värdering av FTA som bygger på att äldre principer för värderingen ska fortsätta tillämpas.²⁹ Enligt en avstegsregel medges dock under vissa förutsättningar ett byte av värderingsprinciper. Avstegsregeln innebär att en mera IFRS-anpassad värdering med s.k. aktuella antaganden³⁰ kan tillämpas i en externredovisning enligt lagbegränsad IFRS.³¹ Dessa värderingsregler beskrivs närmare i *bilaga 2 Värdering av FTA*.

Enligt redovisningsföreskrifternas huvudregel för värderingen av FTA hänvisas till 7 kap. 1 och 2 §§ FRL. Den senare paragrafen har ändrats med anledning av tjänstepensionsdirektivet. Lagändringen gäller för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Nya 7 kap. 2 § innebär att beräkningen av antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntesats samt driftskostnader ska göras på ett aktsamt sätt, i stället för antaganden som var för sig är betryggande.

På grund av att huvudregeln i 4 kap. 6 § FFFS hänvisar till 7 kap. 2 § FRL och lagparagrafen har ändrats, påverkas även externredovisningen. Där kommer avsättningar för tjänstepensionsförsäkring att värderas med användning av aktsamma antaganden från och med räkenskapsåret 2006, om inga undantag görs i redovisningsföreskrifterna.

FI har därför övervägt om redovisningsföreskrifterna för lagbegränsad IFRS behöver ändras i detta avseende.

Skäl

Värdering av avsättningar i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring

Att använda aktsamma antaganden vid värdering av avsättningar för tjänstepensionsavsättningar är enligt FI förenligt med principerna för värdering av försäkringsskulder enligt IFRS 4 Försäkringsavtal. En sådan värdering i externredovisningen bör därför inte förhindras. Företag som tillämpar lagbegränsad IFRS behöver alltså inte utnyttja avstegsregeln för att värdera dessa FTA med aktsamma antaganden. Detta klargörs i nya allmänna råd i redovisningsföreskrifterna.³²

²⁸ För sådana avtal krävs särupplysningar i förvaltningsberättelsen enligt 3 § bilaga 5 till FFFS 2005:34.

²⁹ Huvudregeln framgår av 4 kap. 6 § första stycket FFFS 2005:34.

³⁰ Med aktuella antaganden avses i promemorian sådana aktuella marknadsräntor samt aktuella uppskattningar och antaganden som ett företag kan byta redovisningsprincip till (punkt 24 i IFRS 4).

³¹ Avstegsregeln framgår av 4 kap. 6 § andra stycket FFFS 2005:34.

³² Se allmänna råd till 4 kap. 6 § FFFS 2005:34.

Tjänstepensionsförsäkring definieras enligt 1 kap. 3 a § FRL som en livförsäkring som har samband med yrkesutövning och där utbetalning av försäkringsbelopp (engångsbelopp eller periodiska utbetalningar) beror av att en eller flera personer uppnår eller förväntas uppnå en viss ålder samt försäkringar som meddelas som tillägg till sådana försäkringar.³³ För att säkerställa en enhetligt tillämpning med rörelsereglerna införs i redovisningsföreskrifterna en definition av tjänstepensionsförsäkring som hänvisar till 1 kap. 3 a § FRL.³⁴

I redovisningsföreskrifterna för lagbegränsad IFRS finns vissa bestämmelser om valet av olika antaganden vid värderingen av livförsäkringsavsättningar. FI har därför också övervägt om några av reglerna bör ändras såsom oförenliga med en värdering enligt aktsamma antaganden.³⁵

Detta gäller, till att börja med, vissa föreskrifter om beräkningen av försäkringsföretagets ansvarighet för löpande försäkringar. Ansvarigheten ska som huvudregel beräknas enligt s.k. ozillmerad metod. En zillmerad metod får dock användas som en approximation under förutsättning att negativa värden sätts till 0. Vidare erinras i paragrafen om att särskilda bestämmelser om förutbetalda anskaffningskostnader finns i föreskrifterna.³⁶ FI har bedömt att det inte behöver göras några uttryckliga undantag från denna bestämmelse för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring.

I redovisningsföreskriften behandlas olika antaganden som ska användas vid diskontering av oreglerade skador. För att reglerna inte ska riskera att komma i konflikt med sådana aktsamma antaganden som ska användas enligt nya 7 kap. 2 § FRL, har ett undantag gjorts. Undantaget avser vissa begränsningar kopplade till placeringar som motsvarar skuldposten.³⁷

Vidare anges som ett förtydligande i förhållande till tidigare föreskrifter att dessa begränsningar inte heller ska tillämpas på avsättningar som värderas enligt reglerna för maximiränta. Den senare ändringen avser alltså även andra försäkringsföretag än de som meddelar verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring.

Värdering av avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet

Såsom tidigare framgått hänvisar huvudregeln för värderingen av FTA i externredovisningen till 7 kap. 1 och 2 §§ FRL. Detta innebär alltså att livförsäkringsavsättningar som inte avser tjänstepensionsförsäkring

³³ Se vidare prop. 2004/05:165 s. 120–125 och FI:s vägledningsdokument Tjänstepensionsföretag – en vägledning om tolkningen av begreppet tjänstepensionsförsäkring, som finns publicerad på www.fi.se

³⁴ Se 1 kap. 2 § 6 FFFS 2005:34.

³⁵ Det kan anmärkas att för den som tillämpar avstegsregeln finns en mera generell möjlighet att avvika från föreskrifter och allmänna råd om antaganden, om förutsättningarna i avstegsregeln är uppfyllda.

³⁶ Se 4 kap. 7 § FFFS 2004:21 och motsvarande paragraf i FFFS 2005:34.

³⁷ Se 4 kap. 10 § fjärde stycket FFFS 2005:34.

även i redovisningen som huvudregel ska fortsätta att värderas enligt betryggande antaganden.

Som tidigare nämnts finns en avstegsregel som innebär att andra antaganden kan användas under vissa förutsättningar. Därigenom kan företag som tillämpar lagbegränsad IFRS använda aktsamma antaganden i externredovisningen även i fråga om avsättningar för övrig livförsäkringsverksamhet. FI har inte ansett det lämpligt att ändra redovisningsföreskrifterna så att aktsamma antaganden kan användas för sådan verksamhet under andra förutsättningar än vad som hittills gällt enligt IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter.

Värdering av avsättningar i företag som bedriver blandad verksamhet

Företag som bedriver både verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring och övrig livförsäkringsverksamhet (s.k. blandad verksamhet) ska enligt huvudregeln tillämpa olika antaganden vid värderingen i externredovisningen enligt lagbegränsad IFRS. Genom att utnyttja avstegsregeln för avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet kan emellertid företaget tillämpa enhetliga IFRS-anpassade värderingsregler för båda verksamheterna.

FI har övervägt om det borde införas ett krav för företag som bedriver blandad verksamhet att i redovisningen värdera samtliga avsättningar med enhetliga (aktsamma) antaganden. Ett sådant krav skulle ge en mer relevant redovisning. Liksom FAR har anfört, riskerar jämförbarheten att försvåras när företag kan välja olika värderingsmodeller för FTA. Kravet på jämförbarhet, dels mellan olika perioder och företag, dels med avseende på likartade transaktioner, är av grundläggande betydelse i redovisningssammanhang.

Som tidigare framgått ska dock på grund av lag försäkringsföretag klassificera och redovisa avsättningar på sätt som följer av FRL vid tillämpning av olika rörelse regler. I detta sammanhang används alltså numera betryggande antaganden för övrig livförsäkringsverksamhet och aktsamma antaganden för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring.

Ett krav på enhetliga antaganden i redovisningen skulle således innebära att avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet skulle värderas med användning av aktsamma antaganden och därmed avvika från värderingen enligt FRL. Olika antaganden för värdering av FTA i externredovisningen och i rörelsesammanhang enligt FRL, kräver emellertid att företag gör ytterligare analyser av konsekvenserna av nya värderingsmodeller. Dessutom kan anpassningar krävas av företagens datasystem. Även om enhetliga antaganden i externredovisningen torde ge en mer relevant redovisning är FI inte, i vart fall inte nu, berett att föreskriva eller

förorda att enhetliga antaganden används i externredovisningen av företag som bedriver blandad verksamhet.³⁸

FI:s ställningstagande kan dock komma att omprövas i samband med att äldre redovisningsföreskrifter utmönstras och FI tar del av erfarenheterna från tillämpningen av de nya redovisningsföreskrifterna.

2.2 Värdering i koncernredovisningen enligt IAS-förordningen

Inte heller nu införs några föreskrifter om värderingen av FTA i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen.

Bakgrund

Inga värderingsregler i lag eller redovisningsföreskrifter behöver tillämpas i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen (se 7 kap. 5 och 6 §§ ÅRFL samt 7 kap. 3 och 4 § FFFS 2005:34). Detta är en följd av principen att man på nationell nivå inte får ha regler som strider mot eller begränsar EG-förordningar.³⁹ För värderingen av FTA gäller den internationella redovisningsstandarden IFRS 4, Försäkringsavtal, och alltså inte 4 kap. 9 § ÅRFL eller 4 kap. 6 § FFFS 2004:21. I IFRS 4 används begreppet försäkringsskulder i stället för försäkringstekniska avsättningar. Värderingsreglerna i IFRS 4 beskrivs i *bilaga 2 Värdering av FTA*.

Skäl

Värdering av livförsäkringsavsättningar med användning av aktsamma antaganden ligger nära en sådan värdering till aktuella antaganden som innebär ett tillåtet principbyte enligt IFRS 4. En tillämpning av aktsamma antaganden som bygger på aktuella antaganden är, enligt vår bedömning, i vart fall inte oförenligt med IFRS 4.

En övergång till aktsamma antaganden som bygger på aktuella antaganden är, enligt vår bedömning, även förenligt med IFRS 4 när det gäller avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet.⁴⁰

³⁸ Detta utesluter inte att FI i tillsynen kan komma att begära information där även avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet beräknas med utgångspunkt i aktsamma antaganden.

³⁹ Se prop. 2004/05:24, Internationell redovisning i svenska företag, s. 60 f. och 78, FI:s Motivpromemoria 1 till redovisningsföreskrifter för 2005; Nya koncernredovisningsföreskrifter för finansiella företag som tillämpar IAS-förordningen, 2004-12-31 samt EG-kommissionens promemoria från november 2003, Kommentarer till vissa artiklar i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder samt rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 om årsbokslut i vissa typer av bolag och sjunde direktiv 83/349/EEG av den 13 juni 1983 om sammanställd redovisning.

⁴⁰ IFRS 4 medger dock att byte av redovisningsprincip görs endast för vissa identifierade försäkringsskulder (se IFRS 4 punkt 24). Företag som bedriver både verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring och övrig livförsäkringsverksamhet skulle således, enligt vår bedömning,

Bör värderingen av livförsäkringsavsättningar regleras?

FI har tidigare bedömt att inga särskilda redovisningsföreskrifter om värderingen av FTA bör gälla för en koncernredovisning enligt IAS-förordningen. Vi är inte heller nu beredda att föreslå en reglering.

2.3 Värdering i års- och koncernredovisningen enligt äldre redovisningsföreskrifter

Företag med verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring får, under samma förutsättningar som andra försäkringsföretag, tillämpa äldre redovisningsföreskrifter i årsredovisningen och koncernredovisningen för räkenskapsåret 2006.

Även i de fall äldre redovisningsföreskrifter tillämpas, ska dock avsättningar för tjänstepensionsförsäkring värderas med aktsamma antaganden i redovisningen enligt de nya reglerna i 7 kap. 2 § FRL. Avsättningar för övriga livförsäkringar ska på samma sätt som tidigare värderas med betryggande antaganden, vilket är i överensstämmelse med FRL.

De ändringar som gjorts i värderingsreglerna för företag som tillämpar lagbegränsad IFRS, gäller som nya tillägg för års- och koncernredovisningar som upprättas enligt äldre redovisningsföreskrifter.

Remissinstanserna

FAR:s principiella uppfattning är att värderingsmodellerna för FTA bör baseras på samma princip. FAR konstaterar att blandade livförsäkringsföretag, som tillämpar äldre redovisningsregler fram till och med 2007, enligt förslaget inte har möjlighet att för övrig livförsäkringsverksamhet tillämpa avstegsregeln och värdera FTA enligt aktsamma antaganden. FAR föreslår att FI utreder de blandade livförsäkringsföretagens förutsättningar att tillämpa likformiga värderingsregler för FTA.

Bakgrund

Försäkringsföretag som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter under räkenskapsåret 2005 följer FFFS 2003:13 med de tillägg som föreskrivs i övergångsreglerna till FFFS 2004:21. Ett av dessa tillägg innebär att FTA ska redovisas enligt 4 kap. 6 § första stycket FFFS 2004:21, som i sin tur hänvisar till 7 kap. 1 och 2 §§ FRL.⁴¹ Hänvisningarna till FRL föranleddes i sin tur av att de tidigare

kunna tillämpa aktuella antaganden endast för avsättningar i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring.

⁴¹ Se punkt 3 b) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2004:21.

hänvisningarna i ÅRFL till 7 kap. 1 och 2 §§ FRL togs bort till förmån för en mer allmän värderingsbestämmelse (se 4 kap. 9 § ÅRFL). Däremot gäller inte avstegsregeln i 4 kap. 6 § andra stycket FFFS 2004:21 för de som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter. Avsikten med detta var att avsättningarna i dessa bolag ska värderas enligt gamla regler, om inte en övergång till lagbegränsad IFRS i sin helhet görs.

Såsom framgått har emellertid 7 kap. 2 § FRL ändrats i fråga om verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Ändringarna innebär att beräkningen av antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntesats samt driftskostnader ska göras på ett aktsamt sätt, i stället för antaganden som var för sig är betryggande.

FI har vid utarbetandet av redovisningsföreskrifter för räkenskapsåret 2006 särskilt övervägt frågan om en värdering av avsättningar för tjänstepensionsförsäkring enligt de nya rörelsereglerna i FRL, bör få slå igenom på värderingen av avsättningarna i externredovisningen, även när företaget tillämpar äldre redovisningsföreskrifter.

Skäl

Värdering av avsättningar i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring

För att förenkla för försäkringsföretagen och förbättra underlaget för tillämpningen av nya rörelseregler, bör avsättningar för tjänstepensionsförsäkring i externredovisningen värderas enligt nya 7 kap. 2 § FRL, trots att företaget i övrigt fortsätter att tillämpa äldre redovisningsföreskrifter. Detta innebär att företaget ska värdera avsättningar för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring med aktsamma antaganden enligt nya 7 kap. 2 § FRL från och med räkenskapsåret 2006.⁴²

De nya allmänna råden till 4 kap. 6 § FFFS 2005:34, som erinrar om att aktsamma antaganden används vid värderingen av avsättningar för tjänstepensionsförsäkring, bör därför också gälla för företag som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter. Detsamma gäller det nya undantaget från vissa beräkningsantaganden i 4 kap. 10 § fjärde stycket FFFS 2005:34. Det nu anförda följer av de tillägg till äldre redovisningsföreskrifter som gäller enligt övergångsbestämmelserna till nya redovisningsföreskrifter.⁴³

Värdering av avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet

Övriga livförsäkringsavsättningar ska även fortsättningsvis värderas med betryggande antaganden i enlighet med tidigare regler. För att företag ska få värdera sådana avsättningar annorlunda än hittills är det

⁴² Se punkt 5 b i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

⁴³ Se punkt 5 c) och 5 d) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

lämpligast att företaget i sin helhet övergår till att tillämpa IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter. Avstegsregeln i 4 kap. 6 § andra stycket FFFS 2005:34 har därför inte gjorts tillämplig på företag som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter.⁴⁴

I ett avseende görs en ändring som gäller avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet och som omfattar de som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter under räkenskapsåret 2006. Det förtydligas att vissa beräkningsantaganden i 4 kap. 10 § FFFS 2005:34 inte heller gäller för avsättningar som beräknas enligt FI:s särskilda föreskrifter om maximiränta. Denna ändring avser även andra försäkringsföretag än de som meddelar verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring.⁴⁵

Företag som bedriver blandad verksamhet

Företag som bedriver både verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring och övrig livförsäkringsverksamhet kommer således att behöva tillämpa olika antaganden vid värderingen i externredovisningen.

FAR anser att FI bör utreda de blandade livförsäkringsföretagens förutsättningar att tillämpa likformiga värderingsregler för FTA.

En övergång till aktsamma antaganden vid värderingen av alla försäkringsåtagandena är, enligt FI, en så pass viktig förändring att den bör ske samtidigt med en övergång till IFRS-regelverket i övriga delar. Företagens och FI:s intresse av att företag tillämpar enhetliga värderingsantaganden i externredovisningen respektive i solvensberäkningen och andra rörelsesammanhang, har varit avgörande för att FI kräver aktsamma antagande vid värderingar av FTA för tjänstepensionsförsäkring i redovisningen. Detta skäl är dock inte tillämpligt vad avser värderingen av FTA för övrig livförsäkring. Företagen kan dessutom frivilligt välja att tillämpa lagbegränsad IFRS under räkenskapsåret 2006 och därmed uppnå en mer enhetlig och jämförbar värdering av olika avsättningar.

3. Upplysningar om FTA

3.1 Upplysningar i års- och koncernredovisningen enligt lagbegränsad IFRS

Det införs inga särföreskrifter om tilläggsupplysningar i noter (notupplysningar) som särskilt avser avsättningar för tjänstepensionsförsäkring.

⁴⁴ Jfr punkt 5 b) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

⁴⁵ Se punkt 5 d) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

Däremot införs vissa nya föreskrifter om särupplysningar i förvaltningsberättelsen. Upplysningar bör lämnas om kriterierna för att klassificera försäkringsavtal som tjänstepensionsförsäkring och gränsdragningen gentemot övriga livförsäkringar. Upplysning bör också lämnas om hur stora livförsäkringsavsättningarna varit, när företaget på annan grund än nya föreskrifter om maximiränta beslutat nya värderingsgrunder eller andra redovisningsprinciper för ränteantaganden som inte har börjat tillämpas på balansdagen.

Såsom framgår av ett särskilt avsnitt bör också tjänstepensionskassor som upprättar solvensdeklarationer lämna upplysningar om solvensen i förvaltningsberättelsen (se vidare avsnitt 4). Vidare ska alla försäkringsföretag tillämpa en delvis ny uppdelning av försäkringsgrenar inom tjänstepension och övrig livförsäkring (se vidare avsnitt 5).

Bakgrund

De företag som tillämpar lagbegränsad IFRS i årsredovisningen för räkenskapsåret 2005 tillämpas som huvudregel samma föreskrifter och allmänna råd om tilläggsupplysningar i noter (notupplysningar) som de som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter. De upplysningar som lämnas om FTA enligt tidigare IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter sammanfattas i *bilaga 3 Upplysningar om FTA*.

För räkenskapsåret 2006 har FI utmönstrat många särföreskrifter om notupplysningar för företag som tillämpar lagbegränsad IFRS. Utgångspunkten för ändringarna är att upplysningar enligt IFRS i regel bör anses tillräckliga. Särföreskrifter om notupplysningar bör endast finnas om det krävs på grund av EG-direktiv, lag eller andra särskilda skäl.⁴⁶

Däremot försvåras inte IFRS-anpassningen av att särupplysningar lämnas i förvaltningsberättelsen eller resultatanalysen, eftersom dessa delar av årsredovisningen ligger utanför vad som ingår i de finansiella rapporter som regleras av IASB (jfr IAS 1 i fråga om vad som ingår i begreppet finansiella rapporter). För räkenskapsåret 2006 har FI tillämpat principen att endast sådana särupplysningar, utöver IFRS, som bedömts särskilt väsentliga för externa intressenter ska behöva lämnas i förvaltningsberättelsen eller andra delar som inte ingår i de finansiella rapporterna.⁴⁷

Vilka särföreskrifter om notupplysningar respektive särupplysningar i förvaltningsberättelsen som behållits i fråga om bl.a. försäkringsavtal har behandlats mera heltäckande i motivpromemoria 3. I denna motivpromemoria kommenteras vissa upplysningsfrågor som har anknytning till de nya värderingsreglerna för tjänstepensionsförsäkring.

De nya upplysningsreglerna införs i de nya redovisningsföreskrifter som gäller för räkenskapsåret 2006. De nya föreskrifterna får dock tillämpas även i årsredovisningar för räkenskapsåret 2005, om IFRS 7 Finansiella instrument; Upplysningar och följdändringarna i IFRS 4

⁴⁶ Se Motivpromemoria 3; Anpassningar av redovisningsföreskrifterna avseende upplysningar om finansiella instrument, försäkringsavtal och kapital, 2005-12-30 (Motivpromemoria 3), avsnitt 2.1 och 3.1.

⁴⁷ Se Motivpromemoria 3, avsnitt 5.4.

Försäkringsavtal, tillämpas.⁴⁸ Undantag gäller emellertid för vissa föreskrifter och allmänna råd som har anknytning till nya regler om avsättningar för tjänstepensionsförsäkring, som ska tillämpas från och med räkenskapsåret 2006 (se vidare avsnitt 6).

De upplysningar om FTA, som lämnas i not eller förvaltningsberättelsen av den som tillämpar lagbegränsad IFRS för räkenskapsåret 2006, sammanfattas i *bilaga 3 Upplysningar om FTA*.

Skäl

Notupplysningar om avsättningar för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring

Olika upplysningar om FTA bör lämnas enligt IFRS 4 och ska lämnas enligt FI:s särföreskrifter om notupplysningar. Upplysningarna avser bl.a. tillämpade beräkningsantaganden och ändringar av antaganden.⁴⁹ Vi har inte nu sett några särskilda skäl att införa nya tilläggsupplysningar i not speciellt för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Som behandlas i det följande införs däremot vissa nya särupplysningar i förvaltningsberättelsen.

Notupplysningar om avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet

För rubricerade avsättningar ska samma upplysningar lämnas, som för avsättningar för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring.

Notupplysningar i företag som bedriver blandad verksamhet

I dessa fall anges, som tilläggsupplysningar i not, bl.a. vilka olika antaganden som tillämpas för olika avsättningar och effekter av ändringar i enlighet med IFRS 4 och de IFRS-anpassade redovisningsföreskrifterna.

Särupplysningar i förvaltningsberättelsen om klassificering av försäkringsavtal som tjänstepensionsförsäkring

Vissa särregler gäller för den redovisningsmässiga värderingen av avsättningar för tjänstepensionsförsäkring (se avsnitt 2.1). Sådana försäkringar ska enligt nya redovisningsföreskrifter även redovisas som en egen gren i resultatanalysen (se avsnitt 5). Dessutom gäller särskilda rörelseregler för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Skuldtäckningstillgångar avseende sådan verksamhet redovisas också i ett särskilt register skilt från övriga skuldtäckningstillgångar med betydelse för försäkringstagarnas förmånsrätt.⁵⁰

⁴⁸ Se Motivpromemoria 3, avsnitt 7.

⁴⁹ Se Motivpromemoria 3, avsnitt 3.2.6.

⁵⁰ Se nya 7 kap. 11 och 11 a §§ samt 4 a § förmånsrättslagen [1970:979].

På grund av detta bedömer vi att det är särskilt relevant för externa intressenter att få information om vilka försäkringsavtal som företaget har hänfört till tjänstepensionsförsäkring. Principerna för klassificeringen bör inte bara anges som en hänvisning till relevant lagrum, utan också anges i klartext och mer preciserat än vad som följer av FRL.⁵¹ Det bör därför framgå av de allmänna råden att upplysningarna bör innehålla de närmare kriterierna för klassificeringen av försäkringsavtal som tjänstepensionsförsäkringar. Om företaget bedriver blandad verksamhet bör också gränsdragningen gentemot övrig livförsäkringsverksamhet beskrivas.

FI har därför infört nya allmänna råd om att försäkringsföretag bör lämna upplysningar om detta i årsredovisningen.⁵² Eftersom det kan ha betydelse i värderingssammanhang bör motsvarande upplysning även lämnas i en koncernredovisning enligt lagbegränsad IFRS.

Såsom en särupplysning i förhållande till IFRS ska upplysningen som en utgångspunkt lämnas i förvaltningsberättelsen. Informationen får dock lämnas i en not om det hänvisas dit från förvaltningsberättelsen.⁵³ Formen för särupplysningarna är i överensstämmelse med den ordning som valts för andra särupplysningar om försäkringsavtal.⁵⁴

Särupplysningar i förvaltningsberättelsen om nya principer för ränta

Om FI före balansdagen beslutat om föreskrifter om maximiränta vid beräkning av livförsäkringsavsättningar, men dessa ännu inte har trätt i kraft på balansdagen, bör försäkringsföretaget, enligt allmänna råd till 6 kap. 1 § FFFS 2004:21, beskriva hur stor livförsäkringsavsättningen skulle ha varit om föreskrifterna varit i kraft före balansdagen.

Högsta räntan vid värdering av avsättningar för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska framdeles bestämmas genom aktsamma antaganden. Det har förutsatts att detta görs löpande i första hand med de riskfria räntor som motsvarar åtagandenas längd. Därmed kommer inte beslutade föreskrifter om ny maximiränta av nuvarande typ, att få någon aktualitet för nämnda avsättningar. Däremot kan det även fortsättningsvis bli aktuellt med andra regler eller vägledningar om principer eller metoder för användningen av ränta vid beräkningen av avsättningar, vilka inte behöver tillämpas i årsredovisningen per balansdagen men som företaget har beslutat ska tillämpas för det nya räkenskapsåret. Det är, på samma sätt som när det gäller ändrad maximiränta, värdefullt för externa intressenter att redan i årsredovisningen för detta räkenskapsår få information om hur stor

⁵¹ Se vidare prop. 2004/05:165 s. 122–125 och FI:s vägledningspromemoria om tolkningen av begreppet tjänstepensionsförsäkring, som finns publicerad på www.fi.se

⁵² Se allmänna råd under 3 § i bilaga 5 till FFFS 2005:34.

⁵³ Se 6 kap. 1 § andra stycket FFFS 2005:34.

⁵⁴ Se Motivpromemoria 3, avsnitt 5.2.

skulden hade varit om principerna eller metoderna för räntan hade tillämpats på balansdagen.

Föreskriften behandlar upplysningar som inte säkert behöver lämnas enligt IFRS. Enligt IFRS 4 punkt 37 d) lämnas upplysningar om effekten av ändrade antaganden. Regeln omfattar dock upplysningar i redovisningen för det räkenskapsår när den nya principen börjat tillämpas. Vidare lämnas enligt IAS 8 punkt 30 och 31 vissa upplysningar om regler som ännu inte trätt ikraft. Dessa avser dock fallet att en ny redovisningsstandard eller tolkning publiceras.

FI har därför behållit och justerat de allmänna råden i aktuell del.⁵⁵ Upplysningar om förändringen av livförsäkringsavsättningarnas storlek bör alltså även lämnas, om företaget på annan grund än nya föreskrifter om maximiränta före upprättande av årsredovisningen, beslutat nya värderingsgrunder eller andra redovisningsprinciper för ränteantaganden vid värderingen av livförsäkringsavsättningar, vilka inte har börjat att tillämpas på balansdagen. Avsikten är således att fånga in också konsekvenserna av att ett företag beslutat att gå över från en myndighetsbestämd högsta ränta till en mer marknadsanpassad ränta oavsett om principerna för denna bestäms genom lagregler, föreskrifter eller allmänna råd från FI eller vägledningar från annat håll.

En sådan upplysning får naturligtvis störst betydelse vid en övergång i externredovisningen till aktsamma antaganden enligt nya lagregler i FRL, men kan även bli av betydelse i framtiden, om nya regler som innebär nya principer för beräkningen av ränta skulle införas.

Huvudregeln är att särupplysningen lämnas i förvaltningsberättelsen men att den får lämnas i not om det hänvisas dit.⁵⁶

3.2 Upplysningar i koncernredovisningar enligt IAS-förordningen

Upplysningar om konsekvenserna för livförsäkringsavsättnings storlek av beslutade nya principer för ränteantaganden, som inte trätt i kraft på balansdagen, bör även lämnas i förvaltningsberättelsen i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen. I övrigt behöver inte de nya särupplysningarna i en förvaltningsberättelse enligt lagbegränsad IFRS tillämpas i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen.

Bakgrund

⁵⁵ Se allmänna råd under 3 § i bilaga 5 till FFFS 2005:34.

⁵⁶ Se 6 kap. 1 § andra stycket FFFS 2005:34.

I en koncernredovisning enligt IAS-förordningen gäller för räkenskapsåret 2005 endast vissa föreskrifter om upplysningar om FTA. I övrigt tillämpas IFRS 4. FI:s övriga ändringar i föreskrifterna för räkenskapsåret 2006 innebär att upplysningsföreskrifterna om fordringar och skulder inom direkt försäkring uppdelat på försäkringsföretag, försäkringsmäklare och försäkringstagare, utgår helt när det gäller en koncernredovisning enligt IAS-förordningen.⁵⁷

För förvaltningsberättelsen gäller dock i princip samma regler som för en koncernredovisning som upprättas enligt äldre redovisningsregler. Inget undantag har gjorts när det gäller de allmänna råden om att upplysa om nya myndighetsföreskrifters konsekvenser för livförsäkringsavsättningar. De föreskrifter om upplysningar om FTA som gäller för en koncernredovisning enligt IAS-förordningen sammanfattas i *bilaga 3 Upplysningar om FTA*.

Skäl

Såsom tidigare framgått gäller inte bestämmelserna i 4 kap. 9 § ÅRFL och 4 kap. 6 § FFFS 2004:21 för en koncernredovisning enligt IAS-förordningen. Livförsäkringsavsättningar kan därför, genom byte av redovisningsprincip enligt IFRS 4, värderas utan att företaget tillämpar den maximiränta som föreskrivs från FI. Den justering om upplysningar om konsekvenserna av nya principer om ränta vid värderingen av FTA, som ansetts befogade för en års- och koncernredovisning enligt lagbegränsad IFRS, är därför relevant och betydelsefull även i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen. Eftersom upplysningen får lämnas i förvaltningsberättelsen, som inte regleras av IAS-förordningen, finns inte heller några IFRS-samordningsskäl för att avstå från att förorda att upplysningen lämnas. De aktuella allmänna råden bör således gälla även i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen.⁵⁸

En resultatanalys behöver enbart lämnas i årsredovisningen. FI:s ändringar i den delen (se avsnitt 5) får därför inte någon betydelse för en koncernredovisning. I en sådan koncernredovisning är inga särskilda regler för värderingen kopplade till pensionsförsäkringar. Det finns inte heller några rörelse regler på grupp nivå som beror på klassificeringen av försäkringsavtal som pensionsförsäkring. Några upplysningar om klassificeringen av tjänstepensionsförsäkringar kan därför inte anses nödvändiga i en förvaltningsberättelse som ingår i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen.

3.3 Upplysningar i års- och koncernredovisningar enligt äldre redovisningsföreskrifter

⁵⁷ Se Motivpromemoria 3, avsnitt 2.7.1.

⁵⁸ Detta blir fallet genom att 7 kap. 3 § hänvisar till 6 kap. 1 § och de allmänna råden under 3 § i bilaga 5 FFFS 2005:34.

Det införs inga föreskrifter om notupplysningar som särskilt avser avsättningar för tjänstepensionsförsäkring.

Däremot införs vissa nya föreskrifter om särupplysningar i förvaltningsberättelsen. De avser upplysningar om kriterierna för att klassificera försäkringsavtal som tjänstepensionsförsäkring och gränsdragningen gentemot övriga livförsäkringar. De avser också upplysningar om hur stora livförsäkringsavsättningarna varit, när företaget på annan grund än nya föreskrifter om maximiränta beslutat nya värderingsgrunder eller andra redovisningsprinciper för ränteantaganden som inte har börjat att tillämpas på balansdagen.

Såsom framgår av ett särskilt avsnitt bör också tjänstepensionskassor som lämnar solvensdeklarationer till FI lämna upplysningar om solvensen i förvaltningsberättelsen (se vidare avsnitt 4). Vidare ska alla försäkringsföretag tillämpa en delvis ny uppdelning av försäkringsgrenar inom tjänstepensionsförsäkring och övrig livförsäkring (se vidare avsnitt 5).

Bakgrund

Företag som följer äldre redovisningsföreskrifter, dvs. FFFS 2003:13, vid upprättande av års- och koncernredovisningen, ska inte tillämpa IFRS 4 Försäkringsavtal. I stället ska tilläggsupplysningar lämnas om FTA enligt 5 kap. i den äldre redovisningsföreskriften. De notupplysningar som företaget ska lämna är i allt väsentligt samma upplysningar som krävs enligt 5 kap. i tidigare IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter, dvs. FFFS 2004:21. Allmänna råd om konsekvenserna av nya myndighetsföreskrifter om maximiränta gäller också för externredovisningar enligt äldre regler.

Skäl

Notupplysningar om avsättningar i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring

Även den som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter ska värdera avsättningar för tjänstepensionsförsäkring med användning av aktsamma antaganden. Tilläggsupplysningarna i not om använda antaganden och ändrade ränteantaganden ska då lämnas enligt tidigare gällande regler (se 5 kap. 25 och 41 §§ FFFS 2003:13). Vi finner inget behov av nya föreskrifter om notupplysningar om avsättningar för tjänstepensionsförsäkring. Som vi återkommer till nedan gäller däremot vissa nya regler för förvaltningsberättelsen.

Notupplysningar om avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet

För avsättningar i övrig livförsäkringsverksamhet ska värderingen göras enligt betryggande antaganden. Upplysningar om denna

värdering ska lämnas i enlighet med tidigare regler (se 5 kap. 25 och 41 §§ FFFS 2003:13).

Notupplysningar om avsättningar när blandad verksamhet bedrivs

I detta fall måste upplysningarna om beräkningsantaganden återspegla att olika antaganden tillämpas för avsättningar i verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring och övrig livförsäkringsverksamhet. Detta följer redan av gällande regler (se 5 kap. 25 och 41 §§ FFFS 2003:13).

Särupplysningar om klassificering av försäkringsavtal som tjänstepensionsförsäkring

På samma sätt som för de som tillämpar lagbegränsad IFRS bedömer vi att det är särskilt relevant för externa intressenter att få information om vilka försäkringsavtal som företaget har hänfört till tjänstepensionsförsäkring. En sådan upplysningsregel gäller därför som tillägg till äldre redovisningsföreskrifter.⁵⁹ Den nya definitionen av tjänstepensionsförsäkring tillämpas också här.⁶⁰

Principerna för klassificeringen bör inte bara anges som en hänvisning till relevant lagrum, utan också anges i klartext och dessutom mer detaljerat än vad som följer av FRL. Det bör därför framgå att upplysningarna bör innehålla de närmare kriterierna för att klassificera försäkringsavtal som tjänstepensionsförsäkringar. Om företaget bedriver blandad verksamhet bör också gränsdragningen gentemot övrig livförsäkringsverksamhet beskrivas.

Särupplysningar i förvaltningsberättelsen om nya principer för ränta

I det föregående har behandlats en komplettering av de allmänna råden för en externredovisning enligt lagbegränsad IFRS. Upplysningar om förändringen av livförsäkringsavsättningarnas storlek ska även lämnas om företaget på annan grund än nya föreskrifter om maximiränta före upprättande av årsredovisningen beslutat nya värderingsgrunder eller andra redovisningsprinciper för räntebegränsningarna vid värderingen av livförsäkringsavsättningar, om principerna inte har börjat tillämpas på balansdagen. Avsikten är således att fånga in också konsekvenserna av att ett företag beslutat att gå över från en viss myndighetsbestämd högsta ränta till en mer marknadsanpassad ränta och oavsett om principerna för denna bestäms genom föreskrifter eller andra regler eller vägledningar från FI eller annat håll.

De allmänna råden gäller även företag som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter, eftersom dessa företag ska värdera avsättningar för tjänstepensionsförsäkring enligt aktsamma antaganden.⁶¹

⁵⁹ Se punkt 5 g) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

⁶⁰ Se punkt 5 a) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

⁶¹ Se punkt 5 g) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

4. Nya upplysningar om tjänstepensionskassors solvens

Även tjänstepensionskassor som ska lämna solvensdeklarationer till FI, bör i förvaltningsberättelsen upplysa om företagets och gruppens solvensmarginal och kapitalbas. Detta gäller oavsett om tjänstepensionskassan tillämpar nya IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter eller äldre redovisningsföreskrifter.

Bakgrund

Till följd av tjänstepensionsdirektivet införs ett krav på en tillräcklig kapitalbas och erforderlig solvensmarginal (kapitalkrav) för tjänstepensionskassor på företags- och gruppnivå. Kapitalkravet ska, till följd av hänvisningar i UFL, beräknas enligt reglerna för livförsäkringsbolag i FRL (se nya 25 § UFL). Kapitalkravet beräknas närmare i enlighet med FI:s rörelseföreskrifter.

I förvaltningsberättelsens femårsöversikt bör, enligt allmänna råd, vissa specificerade upplysningar lämnas om kapitalbas och erforderlig solvensmarginal för företaget.⁶² Särupplysningarna ska lämnas i årsredovisningen endast av de försäkringsföretag som är skyldiga att lämna solvensdeklaration enligt FI:s bestämmelser. Som vi framhållit i samband med IFRS-anpassningarna av upplysningsreglerna om kapital bör sådana särupplysningar lämnas även fortsättningsvis.⁶³

Skäl

Upplysningarna i denna del är enligt redovisningsföreskrifterna inte formellt begränsade till försäkringsbolag. Tjänstepensionskassor är numera skyldiga att lämna solvensdeklaration respektive gruppbasead redovisning till FI.⁶⁴ De omfattas därigenom av de allmänna råden i FI:s redovisningsföreskrifter som innebär att vissa detaljerade upplysningar bör lämnas i årsredovisningen om kapitalbas och erforderlig solvensmarginal för företaget och, i förekommande fall, en försäkringsgrupp.

Enligt vår mening finns det inte något sakligt skäl för att upplysningen ska begränsas till försäkringsbolag. Det finns inte heller skäl för att

⁶² Reglerna finns i allmänna råd till 6 kap. 2 § (FFFS 2005:34) oavsett vilken redovisningsföreskrift som tillämpas.

⁶³ Se Motivpromemoria 3, avsnitt 4.

⁶⁴ Se föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2005:31) om svenska livförsäkringsbolag och tjänstepensionskassors kvartalsvisa rapporteringsskyldighet samt föreskrifter (FFFS 2005:26) om ändring i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2002:4) om gruppbasead kapitalbas och solvensmarginal för försäkringsföretag och understödsföreningar som ingår i en grupp.

avstå från upplysningar därför att en övergångstid medgivits för tjänstepensionskassor att anpassa sig till det nya kapitalkravet i UFL.

Även tjänstepensionskassor som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter och numera ska lämna regelbunden solvensrapportering till FI, bör i årsredovisningen lämna upplysningar om solvensmarginal och kapitalbas för företaget och en eventuell försäkringsgrupp. Detta följer av de tillägg som tillämpas till äldre redovisningsföreskrifter.⁶⁵

⁶⁵ Se punkt 5 h) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

5. Nya upplysningar om tjänstepensions- och övrig livförsäkring i resultatanalysen

I resultatanalysen ska tjänstepensionsförsäkring redovisas skild från övrig livförsäkring.

Tjänstepensionsförsäkring redovisas uppdelat på följande grenar:

- Förmånsbestämd försäkring.
- Avgiftsbestämd traditionell försäkring.
- Fondförsäkring.
- Tjänsteanknuten sjukförsäkring och premiefrielseförsäkring.

Övrig livförsäkring redovisas uppdelat på följande grenar:

- Individuell traditionell livförsäkring.
- Fondförsäkring.
- Ouppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiefrielseförsäkring.
- Grupplivförsäkring och tjänstegrupplivförsäkring.

Definitionen av tjänstepensionsförsäkring i FRL läggs även till grund för vad som ska redovisas som tjänstepensionsförsäkring i resultatanalysen, i stället för definitionen i skattelagstiftningen.

En resultatanalys som innehåller det som anges ovan ska upprättas även av företag som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter. Detta innebär också att företag som inte bedriver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkringar kan påverkas av den nya indelningen av övrig livförsäkring.

Remissinstanserna

Försäkringsförbundet är positivt till FI:s förslag om en uppdelning av resultatanalysen i tjänstepensionsförsäkring och övrig livförsäkring. Förbundet motsatte sig dock den ytterligare uppdelning av tjänstepensionsförsäkring i de underrubriker som fanns i Förslagspromemorian. Försäkringsförbundet ansåg att det var en alltför detaljstyrd reglering och att bolagen själva bör få avgöra vad som bäst avspeglar verksamheten. *Skatteverket* ansåg att det av redovisningsföreskrifterna tydligare bör framgå att det är definitionen i FRL som avgör vilka försäkringar som ska redovisas under rubriken tjänstepensionsförsäkringar i resultatanalysen. När det gäller den uppdelning av tjänstepensionsförsäkring som fanns i Förslagspromemorian påpekade Skatteverket att de föreslagna kategorierna Privat tjänstepensionsförsäkring och Privat fondförsäkring överlappar varandra och innebär gränsdragningsproblem.

Skäl

Nya uppdelningar i resultatanalysen

Enligt 6 kap. 3 § i ÅRFL ska försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag lämna vissa upplysningar om ställning och resultat fördelade på försäkringsgrenar. Understödsföreningar ska lämna motsvarande upplysningar fördelade på verksamhetsgrenar. I bilaga 5 till FFFS 2004:21 och 2003:13 behandlas uppdelningen i olika grenar och hur resultatanalysen ska ställas upp.

Förändringarna i rörelsereglerna för verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring gör det motiverat att ompröva hur upplysningar ska lämnas i resultatanalysen. En resultatanalys behöver enbart lämnas i årsredovisningen. Ändringarna omfattar därför inte en koncernredovisning.

En grund för resultatanalysens uppdelning kan vara att utgå från hur överskottet fördelas, en annan att säkerställa möjligheten att utläsa hur stor andel av pensionsförsäkringarna som är tecknade av arbetsgivare i samband med tjänst respektive privat tecknade. Inte minst till följd av att avsättningar för tjänstepensionsförsäkring kan komma att beräknas med antaganden som skiljer sig från avsättningar för övrig livförsäkring, är det enligt FI motiverat att verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring ska hållas åtskild från övrig livförsäkringsverksamhet i resultatanalysen.

För att främja genomlysning av olika slag av tjänstepensionsförsäkringars resultat, och indirekt insynen i överskottshanteringen, bör en ytterligare uppdelning av tjänstepensionsförsäkring göras. Tjänstepensionsförsäkring bör även delas upp på förmånsbestämd försäkring respektive avgiftsbestämd försäkring, eftersom det finns en större risk i avtal med förmånsbestämda villkor, bl.a. genom den osäkerhet som finns i antaganden (till exempel livslängd, löneutveckling, ränta) som måste göras för långa tidsperioder. I Förslagspromemorian föreslogs att privat tjänstepensionsförsäkring och privat fondförsäkring också borde specificeras. Efter ytterligare överväganden anser FI att det är tillräckligt att en specificering görs av fondförsäkring. Detta hanterar också de överlappnings- och gränsdragningsproblem för företagen som *Skatteverket* påpekat. Tjänstepensionsförsäkringar som avser sjukpension bör dock, i enlighet med tidigare förslag, redovisas tillsammans med motsvarade premiefrielseförsäkring såsom en egen gren.

Försäkringsförbundet motsätter sig en ytterligare uppdelning av tjänstepensionsförsäkring och anser att bolagen själva bör få avgöra vilken detaljeringsgrad som bäst avspeglar verksamheten. FI har, som framgått ovan, minskat detaljeringsgraden i resultatanalysen i förhållande till Förslagspromemorian. Utöver den uppdelning i

tjänstepensionsförsäkring och övrig livförsäkring som förbundet tillstyrkt, har FI inte ökat detaljeringsgraden nämnvärt, jämfört med tidigare regler. Som nämnts ovan, följer av lag ett krav på en resultatredovisning per försäkringsgren för försäkringsbolag och per verksamhetsgren för tjänstepensionskassor, vilket är påkallat av bl.a. det skyddsintresse som föreligger för försäkringstagarna. En detaljerad uppdelning bör därför bibehållas för att externa intressenter ska kunna följa respektive försäkringsgrens eller verksamhetsgrens resultatutveckling. För att nå en enhetlig och jämförbar redovisning bedömer FI att den föreskrivna uppdelningen är befogad.

Fackliga gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkringar klassificeras inte som tjänstepensionsförsäkring utan redovisas under övrig livförsäkring. Försäkringarna har mer karaktär av skadeförsäkring. Skade-försäkring faller utanför direktivets tillämpningsområde.⁶⁶

Direkt försäkring av svenska risker bör sammanfattningsvis alltså delas upp på följande försäkringsgrenar.

Tjänstepensionsförsäkring

- Förmånsbestämd försäkring.
- Avgiftsbestämd traditionell försäkring.
- Fondförsäkring.
- Tjänsteanknuten sjukförsäkring och premiebefrielseförsäkring.

Övrig livförsäkring

- Individuell traditionell livförsäkring.
- Fondförsäkring.
- Ouppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiebefrielseförsäkring.
- Gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring.

Vi bedömer att de nu föreskrivna upplysningskraven är av stor vikt för de ersättningsberättigade och för att konkurrensförhållandena på marknaden inte ska förändras. De ovan angivna upplysningar bör därför lämnas av både de som tillämpar lagbegränsad IFRS och de som tillämpar äldre redovisningsföreskrifter.

Vi vill understryka att den nya indelning som föreskrivs för övrig livförsäkring av jämförelseskäl även ska tillämpas av företag som inte bedriver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring. Ändringarna innebär för dessa i princip endast att fondförsäkring respektive uppsägbar sjuk- och olycksfallsförsäkring samt premiebefrielseförsäkring, inte behöver specificeras och delas upp på grupp- och individuell försäkring. En sådan ytterligare underindelning kan dock företaget alltjämt göra i resultatanalysen om det bedöms befogat.

⁶⁶ Se vidare prop. 2004/05:165 s. 122–125 och FI:s vägledningspromemoria om tolkningen av begreppet tjänstepensionsförsäkring, som finns publicerad på www.fi.se

Bör tjänstepensionsförsäkring definieras enligt skattelag eller FRL?

I befintliga regler definieras tjänstepensionsförsäkring genom en hänvisning till skattelagstiftningen. I FRL 1 kap. 3 a § införs dock en ny definition som är något vidare än den som betingas av skatteskal.⁶⁷

Eftersom det är definitionen i FRL som ligger till grund för vilken verksamhet som bör hållas åtskild i avsättnings- och placeringssammanhang, bör denna definition även ligga till grund för uppdelningen i resultatanalysen. Eftersom definitionen får betydelse även för vissa föreslagna allmänna råd i värderingssammanhang bör hänvisningen tas in i 1 kap. 2 § FFFS 2005:34. I enlighet med Skatteverkets synpunkter bör det i reglerna om resultatanalysen erinras om att denna definition tillämpas.

Vidare har tidigare definitioner i allmänna råd till 3 § i bilaga 5 FFFS 2004:21 och 2003:13 ersatts av följande definitioner av betydelse för uppdelningen av tjänstepensionsförsäkringar i olika grenar.

Förmånsbestämd och avgiftsbestämd tjänstepensionsförsäkring

En tjänstepensionsförsäkring definieras genom en hänvisning till 1 kap. 3 a § FRL. Försäkringen är tecknad av arbetsgivaren, som har åtagit sig att ansvara för betalningen av premien.

Tjänstepensionsförsäkring är avgiftsbestämd om försäkringen är tecknad enligt en avgiftsbestämd plan och förmånsbestämd i det fall försäkringen är tecknad av arbetsgivaren enligt en förmånsbestämd plan. I Förslagspromemorian föreslogs att internationella redovisningsstandarder bör ligga till grund för gränsdragningen mellan avgiftsbestämd och förmånsbestämd plan (se IAS 19 Ersättningar till anställda och IAS 26 redovisning av pensionsstiftelser). Efter ytterligare överväganden anser FI emellertid att följande definitioner bättre beskriver de produkter som en försäkringsgivare tillhandahåller:

- Med förmånsbestämd försäkring avses försäkring för vilken förmånen bestäms exempelvis som ett fast periodiskt belopp eller en viss procent av lönen.
- Med avgiftsbestämd traditionell försäkring avses försäkring för vilken avgiften (premien) bestäms exempelvis som ett fast periodiskt belopp eller en viss procent av lönen.

Dessa definitioner överensstämmer vidare med de definitioner som kommer att användas i inrapporteringen till FI.

De definitioner som föreslogs i den tidigare Förslagspromemorian har alltså inte tagits in i de nya redovisningsföreskrifterna. Om de

⁶⁷ Se vidare prop. 2004/05:165 s. 122–125 och FI:s vägledningspromemoria om tolkningen av begreppet tjänstepensionsförsäkring, som finns publicerad på www.fi.se

definitioner som införts behöver justeras, kommer detta att i första hand göras i föreskrifter om inrapportering till FI.

6. Ikraftträdande- och övergångsfrågor

De nya redovisningsföreskrifterna träder i kraft den 1 januari 2006 och tillämpas för räkenskapsår som påbörjas från och med denna dag. Företag med verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring får dock tillämpa äldre redovisningsföreskrifter för räkenskapsåret 2006.

De nya allmänna råden om konsekvenserna på grund av nya principer om diskonteringsränta som inte börjat tillämpas på balansdagen gäller dock redan i årsredovisningen och koncernredovisningen för räkenskapsåret 2005. I övrigt ska de nya redovisningsregler som införs med anledning av tjänstepensionsdirektivet tillämpas först från och med räkenskapsåret 2006.

Livförsäkringsbolag och tjänstepensionskassor hör till den krets av försäkringsföretag som bör tillämpa de IFRS-anpassade redovisningsföreskrifterna utan särskilda förenklingar från och med räkenskapsåret 2007.

När ska de nya reglerna börja tillämpas?

De nya redovisningsföreskrifterna, FFFS 2005:34, ska i huvudsak börja tillämpas i samband med att de nya rörelsereglerna börjar tillämpas. De bör därför tillämpas första gången för räkenskapsåret 2006. Företag med verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkringar får dock, under samma förutsättningar som andra försäkringsföretag, tillämpa äldre redovisningsregler för räkenskapsåret 2006. Detta säkerställs genom utformningen av övergångsreglerna till de nya redovisningsföreskrifterna.⁶⁸

De föreslagna upplysningskraven om ändrade principer för ränta får störst betydelse vid upprättandet av årsredovisningen för räkenskapsåret 2005. Upplysningarna i denna del ska därför lämnas första gången redan i de årsredovisningar som upprättas under 2006 men som avser räkenskapsåret 2005.⁶⁹

Den nya uppdelningen av resultatanalysen ska tillämpas första gången i årsredovisningen för räkenskapsåret 2006. FI:s avsikt är att uppdelningen av försäkringsgrenar i årsredovisningen även framdeles ska vara samordnad med uppdelningen i tillsynsrapporteringen.

⁶⁸ Se punkten 4 i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

⁶⁹ Se punkten 5 g) i övergångsbestämmelserna till FFFS 2005:34.

Såsom framgått av det föregående finns en möjlighet att under vissa förutsättningar tillämpa de nya redovisningsföreskrifterna i förtid i årsredovisningen för räkenskapsåret 2005. Undantag från detta gäller emellertid för nya föreskrifter och allmänna råd som har en direkt anknytning till nya rörelse regler om tjänstepensionsförsäkring, eftersom de senare ska tillämpas först från och med den 1 januari 2006.⁷⁰

Den nya definitionen av tjänstepensionsförsäkring ska alltså inte tillämpas i förtid i årsredovisningen för räkenskapsåret 2005.

Undantagna är av naturliga skäl också de nya allmänna råd som erinrar om nya värderingsregler för avsättningar för tjänstepensionsförsäkring i 7 kap. 2 § FRL. Av samma skäl behöver inte heller de nya upplysningarna om klassificering av försäkringsavtal som tjänstepensionsförsäkring lämnas för räkenskapsåret 2005. Som nyss framgått ska även den nya uppdelningen av tjänstepension och övrig livförsäkringsverksamhet i resultatanalysen göras först i årsredovisningar för räkenskapsåret 2006.

Företagets val av redovisningsprinciper för räkenskapsåret 2006

Vid val av redovisningsföreskrifter för år 2006 bör försäkringsföretag som bedriver verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring särskilt överväga om en övergång till IFRS-anpassade föreskrifter är lämplig med hänsyn till de förändringar som görs med anledning av tjänstepensionsdirektivet. För företag som bedriver både verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring och annan livförsäkringsverksamhet, är frågan särskilt betydelsefull, eftersom rörelse reglerna utgår från att avsättningarna för verksamheterna separeras och beräknas enligt olika antaganden i rörelseredovisningen. Detta ställer större krav på företaget att samordna solvens- och annan rörelserapporteringen med tillämpningen av redovisningsreglerna för årsredovisningen och, i förekommande fall, koncernredovisningen.

Vilka redovisningsföreskrifter ska tillämpas för räkenskapsåret 2007?

FI har tidigare fattat ett principbeslut om att alla finansiella företag ska tillämpa IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter från och med räkenskapsåret 2007. I en kommande förslagspromemoria kommer FI att behandla om mindre finansiella företag ska få tillämpa förenklade redovisningsregler och hur förenklarna i så fall bör utformas. För att underlätta berörda företags planering har FI i förväg tagit upp frågan om försäkringsföretag med verksamhet avseende tjänstepensionsförsäkring kan räkna med att få tillämpa förenklade redovisningsföreskrifter från och med räkenskapsåret 2007.

⁷⁰ Detta utesluter inte att försäkringsföretag redan för räkenskapsåret 2005 med stöd av avstegsregeln i 4 kap. 6 § FFFS 2005:34 kan värdera FTA med andra antaganden än tidigare. I så fall lämnas särskilda upplysningar om konsekvenserna m.m. enligt nämnda föreskrift.

Livförsäkringsbolag och tjänstepensionskassor har en stor ekonomisk betydelse för försäkringstagarna. Inom området finns ett starkt intresse av att etablera en gemensam ekonomisk grund för tillsynssamarbete vid gränsöverskridande verksamhet och tillämpningen av solvensregler oavsett företagets storlek. Det är därför FI:s uppfattning att livförsäkringsbolagen och tjänstepensionskassorna hör till den krets av företag som ska tillämpa IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter utan särskilda förenklingar från och med räkenskapsåret 2007.

Bilaga 1 Nya rörelse regler för tjänstepensionsinstitut

Europaparlamentet och rådet antog 2003 ett direktiv om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG av den 3 juni 2003 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut).

De företag som är berörda är livförsäkringsbolag som bedriver tjänstepensionsverksamhet, större understödsföreningar som bedriver tjänstepensionsverksamhet, så kallade tjänstepensionskassor, och större företagsanknutna pensionsstiftelser. Syftet med direktivet är att skapa en inre marknad för tjänstepensionsföretag och att möjliggöra en effektiv förvaltning av tjänstepensionskapital samtidigt som pensionstagarnas trygghet garanteras.

Till följd av direktivet har ändringar gjorts för tjänstepensionskassor i lagen (1972:262) om understödsföreningar, UFL. Eftersom direktivet i Sverige ska tillämpas även på livförsäkringsbolagens tjänstepensionsverksamhet har ändringar också gjorts i försäkringsrörelselagen (1982:713), FRL. Särskilda verksamhetsvillkor har införts för tjänstepensionskassor, bland annat får i princip endast tjänstepensionsverksamhet bedrivas. Vidare har införts för båda slagen av företag, särskilda lagregler om tekniska avsättningar och nya placeringsregler. För tjänstepensionskassorna gäller nu även nya bestämmelser om skuldtäckning och kapitalkrav (se SFS 2005:1121–1124, bet. 2005/06:FiU7 och prop. 2004/05:165, Nya regler för tjänstepensionsinstitut).

Lagändringarna innebär bl.a. följande. I livförsäkringsbolag med blandad verksamhet ska alla tillgångar och skulder som hänför sig till tjänstepensionsförsäkringar hållas fullständigt åtskilda. Skuldtäckningstillgångar i tjänstepensionsverksamheten ska registerföras särskilt och omfattas av särskilda placeringsregler. Förutom vissa kvantitativa regler föreskrivs endast att tillgångarna ska placeras på ett aktsamt sätt. I verksamheten ska även avsättningarna grundas på aktsamma antaganden i stället för betryggande antaganden om dödlighet och andra riskmått, räntesats och driftskostnader.⁷¹ För tjänstepensionskassorna ska kapitalkravet beräknas enligt FRL, på samma sätt som för livförsäkringsbolagen.

FI har beslutat nya rörelseföreskrifter och allmänna råd med anledning av de nya tjänstepensionsreglerna, som har trätt i kraft den 1 januari 2006. FI har även publicerat ett antal vägledningsdokument som rör olika frågor som anknyter till regeringens proposition 2004/2005:165

⁷¹ Som en följd av att den s.k. aktsamhetsprincipen införs på placeringstillgångarna i sådan verksamhet ska nämligen även avsättningsberäkningen vila på aktsamma antaganden och innefatta en marknadsmässig värdering av åtagandena (se prop. 2004/05:165 s. 225).

Nya regler för tjänstepensionsinstitut. Dessa behandlar tolkning av begreppet tjänstepensionsförsäkring, aktsamma antaganden vid beräkning av försäkringstekniska avsättningar för tjänstepensionsförsäkring, krav på livbolagen att separera tjänstepensionsverksamhet från övrig verksamhet och placeringsriktlinjernas innehåll.⁷²

Svenska företag som omfattas av den nya regleringen är, såsom nämnts, understödsföreningar som meddelar försäkring avseende tjänstepension, s.k. tjänstepensionskassor samt, delvis, pensionsstiftelser (med undantag för stiftelser som tryggar utfästelse om pension till färre än 100 personer). Direktivet tillämpas i Sverige också på livförsäkringsbolagens tjänstepensionsverksamhet.

Översikt av lagändringarna

Förändringarna av lagstiftningen innebär översiktligt följande:

(X= nya regler)	Livförsäkring sbolag	Tjänstepensi onskassor	Pensionsstift elser
Särskilda verksamhetsvillkor		X	X
Särskilda bestämmelser om information till ersättningsberättigade	X	X	
Särskilda regler om tekniska avsättningar	X	X	
Nya bestämmelser om skuldtäckning		X	
Nya bestämmelser om kapitalkrav		X	
Nya placeringsregler	X	X	X

⁷² De nya rörelseföreskrifterna och vägledningsdokumenten finns tillgängliga på FI:s hemsida; www.fi.se.

Bilaga 2 Värdering av FTA

Värdering av FTA enligt FFFS 2004:21

Värderingen av FTA behöver inte ske på samma sätt i redovisningen som vid tillämpningen av rörelseregler enligt FRL

Från och med räkenskapsåret 2005 gäller en frikoppling mellan värdering av försäkringstekniska avsättningar (FTA) i rörelsesammanhang och i årsredovisningssammanhang. Enligt en övergripande bestämmelse i 4 kap. 9 § ÅRFL ska de försäkringstekniska avsättningarna i årsredovisningen motsvara belopp som krävs för att bolaget ska kunna uppfylla alla åtaganden som skäligen kan förväntas uppkomma med anledning av ingångna försäkringsavtal. Det tidigare kravet att avsättningarna i årsredovisningen skulle tas upp enligt 7 kap. 1 och 2 §§ FRL har alltså utgått från lagen. Avsikten med ändringen var att öppna upp för att redovisnings- och solvensbestämmelserna skulle kunna utvecklas fristående från varandra. Det uttalades också att FI, inom ramen för bemyndigandet på redovisningsområdet, närmare kunde reglera hur försäkringstekniska avsättningar skulle värderas och även tills vidare i sak ta in samma värderingsregler som tidigare (se prop. 2004/05:24, Internationell redovisning i svenska företag, s. 119-122).

Huvudregeln och avstegsregeln för värdering av FTA i redovisningen

Som en följd av lagändringarna har FI i tidigare IFRS-anpassade redovisningsföreskrifter för räkenskapsåret 2005 infört nya föreskrifter om redovisningen av FTA.⁷³ Försäkringstekniska avsättningar från försäkringsavtal ska, enligt 4 kap. 6 § första stycket FFFS 2004:21, som huvudregel redovisas enligt 7 kap. 1 och 2 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713 FRL).⁷⁴ Enligt huvudregeln tillämpas också FI:s föreskrifter om beräkning av FTA som utfärdats med stöd av FRL och bestämmelserna om värderingen i 4 kap. 7–13 §§ FFFS 2004:21. Dessa regler överensstämmer i sak i allt väsentligt med värderingen av FTA enligt äldre bestämmelser.⁷⁵

Avsteg från ovanstående får, enligt 4 kap. 6 § andra stycket FFFS 2004:21, göras under vissa begränsade förutsättningar.⁷⁶ Enligt avstegsregeln måste en avvikelse vara förenlig med 4 kap. 9 § ÅRFL. Avvikelsen måste också ge en redovisning som är mer relevant men inte mindre tillförlitlig eller som är mer tillförlitlig men inte mindre relevant. Vidare måste upplysningar lämnas i not om vilken avvikelse som görs, skälen för avvikelsen och effekten på berörda poster i

⁷³ Se tidigare Motivpromemoria 2 till redovisningsföreskrifter för räkenskapsåret 2005, Nya årsredovisningsföreskrifter för finansiella företag som tillämpar lagbegränsad IFRS,.

⁷⁴ Bestämmelsen i 4 kap. 6 § första stycket FFFS benämns i det följande för *huvudregeln*.

⁷⁵ Som FTA redovisas dock enbart åtaganden från avtal som överför betydande försäkringsrisk och enligt IFRS 4 är att klassificera såsom försäkringsavtal. Andra avtal redovisas som finansiella instrument (se IFRS 4 punkt 2 och bilaga A. och 1 kap. 2 § FFFS).

⁷⁶ Föreskriften i 4 kap. 6 § andra stycket FFFS betecknas i det följande för *avstegsregeln*.

balansräkningen, resultaträkningen och resultatanalysen samt relevanta nyckeltal.

Avsikten med huvudregeln och avstegsregeln är att försäkringsföretag, i enlighet med principen i IFRS 4 Försäkringsavtal, ska fortsätta att värdera FTA på samma sätt som tidigare, men kunna göra sådana förbättringar i redovisningsprinciper som IFRS 4 medger och som ett företag kan ha utnyttjat i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen.⁷⁷

Enligt allmänna råd till paragrafen bör företag som avser att tillämpa avstegsregeln lämna en skriftlig redogörelse till FI innehållande de upplysningar som enligt 4 kap. 6 § andra stycket ska lämnas i årsredovisningen när avstegsregeln tillämpas.

Tillämpningen av IFRS 4 Försäkringsavtal enligt lagbegränsad IFRS

Inom lagbegränsad IFRS tillämpas IFRS 4 som allmänna råd för redovisningen av försäkringsavtal. Reglerna i standarden gäller i den mån inte annat följer av lag eller FI:s redovisningsföreskrifter. Värderingen av FTA enligt IFRS 4 beskrivs närmare i efterföljande avsnitt om värdering av FTA enligt IAS-förordningen.

Värdering av FTA enligt FFFS 2005:34

För värdering av FTA enligt nya redovisningsföreskrifterna för räkenskapsåret 2006 gäller i stort samma regler som i tidigare redovisningsföreskrifter. Såsom utförligt har behandlats i motivpromemorian ska dock avsättningar för tjänstepensionsförsäkringar värderas enligt aktsamma antaganden redan enligt huvudregeln i 4 kap. 6 § FFFS 2005:34 (jfr de allmänna råden till paragrafen). Vidare införs ett undantag från vissa föreskrifter i 4 kap. 10 § FFFS 2005:34 om beräkningsantaganden för oreglerade skador. Undantaget avser avsättningar för tjänstepensionsförsäkring och avsättningar som beräknas enligt FI:s rörelseföreskrifter om maximiräntesats.⁷⁸

Värdering av FTA enligt IAS-förordningen

Allmänt

Inga regler i lag eller redovisningsföreskrifter om värderingen av tillgångar och skulder behöver tillämpas på en koncernredovisning enligt IAS-förordningen (se 7 kap. 5 och 6 §§ ÅRFL samt 7 kap. 3 § FFFS 2004:21).⁷⁹ Istället tillämpas av EG-kommissionen antagna

⁷⁷ En förutsättning enligt avstegsregeln är dock att den nya redovisningsprincipen är förenlig med lag.

⁷⁸ Se Motivpromemorian, avsnitt 2.1.

⁷⁹ Detsamma gäller enligt FFFS 2005:34..

internationella redovisningsstandarder som bindande föreskrifter. För skulder härrörande från försäkringsavtal utgör IFRS 4 Försäkringsavtal den grundläggande standarden. Även i dessa fall gäller dock bestämmelsen att koncernredovisningen och årsredovisningen ska upprättas med tillämpning av gemensamma principer för värderingen av tillgångar, avsättningar och skulder. Olika värderingsprinciper får dock användas om det finns särskilda skäl. I så fall ska upplysning om detta lämnas i not med angivande av skälen för avvikelser (se 7 kap. 12 § ÅRL som tillämpas enligt 7 kap. 5 § ÅRFL).

IFRS 4 innehåller emellertid inte några heltäckande värderingsregler om försäkringsskulder. I stor utsträckning bygger IFRS på att försäkringsföretag fortsätter att tillämpa tidigare värderingsprinciper. Standarden slår dock fast att en försäkringsgivare inte som skuld får redovisa avsättningar för eventuella framtida krav, om dessa krav uppkommer enligt försäkringsavtal som inte finns på balansdagen (såsom katastrofvillkor och utjämningsvillkor). En särskild förlustprövning per balansdagen krävs också. Vidare anges att försäkringsskuld enbart får tas bort från balansräkningen när den avvecklas, dvs. när förpliktelsen som angivits i försäkringsavtalet fullgörs, annulleras eller förfaller (se IFRS 4 punkt 14). I IFRS 4 punkt 20 finns också regler om nedskrivningar av återförsäkringstillgångar.

Byten av redovisningsprinciper

IFRS 4 innehåller vissa begränsningar vad gäller byten av redovisningsprinciper. En försäkringsgivare får byta sina redovisningsprinciper om bytet gör de finansiella rapporterna mer relevanta för användarnas behov av att fatta ekonomiska beslut och inte mindre tillförlitliga, eller mer tillförlitliga och inte mindre relevanta för dessa behov. En försäkringsgivare ska bedöma relevans och tillförlitlighet enligt kriterierna i IAS 8 Redovisningsprinciper, ändringar i uppskattningar samt fel (IFRS 4 punkt 22). Ett byte behöver dock inte leda till en fullständig överensstämmelse med kriterierna i IAS 8 (punkt 23). I IAS 4 regleras närmare sådana särskilda frågor om principbyten enligt vad som anges i det följande.

Aktuella marknadsräntor

En försäkringsgivare får, men behöver inte, byta redovisningsprinciper så att försäkringsskulder och dit hänförliga förutbetalda kostnader och immateriella tillgångar omvärderas, bl.a. så att de återspeglar aktuella marknadsräntor. Då kan försäkringsgivaren även införa redovisningsprinciper som kräver andra uppskattningar och antaganden om de identifierade skulderna. Detta kan göras enbart för vissa av försäkringsskulderna. Försäkringsgivaren ska fortsätta att använda införda aktuella marknadsräntor, uppskattningar och

antaganden konsekvent under alla perioder på alla dessa skulder till de har avvecklats (IFRS 4 punkt 24).

Att fortsätta tillämpa befintlig praxis

En försäkringsgivare kan fortsätta att tillämpa, men får inte byta till, följande praxis.

- a) Värdera försäkringsskulder utan diskontering.
- b) Värdera avtalsenliga rättigheter till framtida förvaltningsavgifter till ett belopp som överstiger deras verkliga värde enligt vad som framgår vid en jämförelse med aktuella avgifter som tas ut av andra aktörer på marknaden för liknande tjänster. Det är troligt att det verkliga värdet vid dessa avtalsenliga rättigheters början motsvarar erlagda uppläggningsavgifter, såvida inte framtida förvaltningskostnader och hänförliga kostnader inte överensstämmer med jämförbara förhållanden på marknaden.
- c) Använda icke enhetliga redovisningsprinciper för dotterföretags försäkringsavtal (och eventuella hänförliga förutbetalda anskaffningskostnader och hänförliga immateriella tillgångar), utom i den mån det tillåts enligt punkt 24. Om dessa redovisningsprinciper inte är enhetliga, kan en försäkringsgivare byta dem om bytet inte gör redovisningsprinciperna mer olikartade och även uppfyller de övriga kraven i IFRS 4 (IFRS 4 punkt 25).

Försiktighet

En försäkringsgivare behöver inte byta redovisningsprinciper för försäkringsavtal för att eliminera överdriven försiktighet. Men om en försäkringsgivare redan värderar sina försäkringsavtal med tillräcklig försiktighet ska den inte införa ytterligare försiktighet (IFRS 4 punkt 26).

Framtida investeringsmarginaler

En försäkringsgivare behöver enligt IFRS 4 punkt 27 inte heller byta sina redovisningsprinciper för försäkringsavtal för att eliminera framtida investeringsmarginaler. Men om inte annat kan påvisas antas att en försäkringsgivares finansiella rapporter kommer att bli mindre relevanta och tillförlitliga, om den inför en redovisningspraxis som återspeglar framtida investeringsmarginaler vid värderingen av försäkringsavtal såvida inte dessa marginaler påverkar avtalsenliga betalningar. Två exempel på redovisningsprinciper som återspeglar dessa marginaler är

- a) att använda av en diskonteringsränta som återspeglar den uppskattade avkastningen från försäkringsgivarens tillgångar, eller
- b) beräkna avkastningen på de tillgångarna till en uppskattad avkastningsnivå, diskontera den beräknade avkastningen på en annan nivå och innefatta resultatet i värderingen av skulden.

En försäkringsgivare kan enligt IFRS 4 punkt 28 åsidosätta det antagande som anges i punkt 27 endast om de övriga komponenterna i ett byte av redovisningsprinciper ökar relevansen och tillförlitligheten i dess finansiella rapporter tillräckligt för att uppväga minskningen i relevans och tillförlitlighet som innefattandet av framtida investeringsmarginaler lett till. I IFRS 4 antas exempelvis att en försäkringsgivares befintliga redovisningsprinciper för försäkringsavtal innebär överdrivet försiktiga antaganden som gjorts vid avtalets början och till en diskonteringsränta som föreskrivs av en tillsynsmyndighet utan direkt hänvisning till marknadsförhållanden, och inte beaktar vissa inbäddade optioner och garantier. Försäkringsgivaren skulle kunna göra sina finansiella rapporter mer relevanta och inte mindre tillförlitliga genom att gå över till en heltäckande investerarinriktad redovisningsgrund som används i stor utsträckning och som innebär

- a) aktuella uppskattningar och antaganden,
- b) en rimlig (men inte överdrivet försiktig) anpassning för att återspegla risk och ovisshet,
- c) värderingar som återspeglar både realvärdet och tidsvärdet för inbäddade optioner och garantier, och
- d) diskonteringsränta, även om den diskonteringsräntan återspeglar den uppskattade avkastningen på försäkringsgivarens tillgångar.

I vissa värderingsmetoder används diskonteringsräntan för att fastställa nuvärdet av en framtida vinstmarginal. Den vinstmarginalen hänförs sedan till olika perioder med hjälp av en formel. I dessa metoder påverkar diskonteringsräntan värderingen av skulden endast indirekt. I synnerhet har användandet av en mindre ändamålsenlig diskonteringsränta en begränsad eller ingen effekt på värderingen av skulden vid avtalets början. I andra metoder fastställer emellertid diskonteringsräntan värderingen av skulden direkt. I det senare fallet är det högst osannolikt att en försäkringsgivare skulle kunna åsidosätta det antagande som anges i punkt 27 eftersom introducerandet av en tillgångsbaserad diskonteringsränta har en större effekt (se IFRS 4 punkt 29).

Skuggredovisning

I IFRS 4 finns också bestämmelser om s.k. skuggredovisning (se IFRS4 punkt 30). I vissa redovisningsmodeller har realiserade vinster och förluster på en försäkringsgivares tillgångar en direkt inverkan på värderingen av alla eller vissa av

- a) dess försäkringsskulder,
- b) hänförliga förutbetalda anskaffningskostnader och

c) hänförliga immateriella tillgångar, såsom de som anges i punkt 31 och 32.

En försäkringsgivare tillåts, men måste inte, byta sina redovisningsprinciper så att en redovisad men orealiserad vinst eller förlust på en tillgång påverkar dessa värderingar på samma sätt som en realiserad vinst eller förlust gör. Följdjusteringen av försäkringsskulden (eller förutbetalda anskaffningskostnader eller immateriella tillgångar) ska redovisas mot eget kapital om de orealiserade vinsterna och förlusterna redovisas direkt mot eget kapital. Denna metod kallas ibland "skuggredovisning".

Försäkringsavtal som förvärvats i ett företagsförvärv eller samgående eller i en portföljöverlåtelse

IFRS 4 innehåller också särskilda bestämmelser för försäkringsavtal som förvärvats i ett företagsförvärv eller samgående eller i en portföljöverlåtelse (se punkt 31–33).

För att uppfylla IFRS 3 Företagsförvärv och samgåenden ska en försäkringsgivare enligt punkt 31 vid förvärvstidpunkten till verkligt värde värdera de övertagna försäkringsskulderna och de försäkringstillgångar som förvärvats i ett företagsförvärv. En försäkringsgivare tillåts dock, men måste inte, använda en utökad redovisning som delar upp det verkliga värdet för de förvärvade försäkringsavtalen i två delar. Det är

a) en skuld som beräknas i enlighet med försäkringsgivarens redovisningsprinciper för försäkringsavtal som den utfärdar, och

b) en immateriell tillgång som representerar skillnaden mellan

- det verkliga värdet på de avtalsenliga försäkringsrättigheter som förvärvats och försäkringsförpliktelserna man åtagit sig och
- det belopp som anges i (a).

Den efterföljande värderingen av denna tillgång ska stämma överens med värderingen av den hänförliga försäkringsskulden.

Enligt IFRS 4 punkt 32 kan en försäkringsgivare som förvärvar en portfölj med försäkringsavtal använda den utökade redovisning som beskrivs i IFRS 4 punkt 31.

De immateriella tillgångar som anges i IFRS 4 punkterna 31 och 32 undantas från tillämpningsområdet för IAS 36 Nedskrivningar och IAS 38 Immateriella tillgångar. IAS 36 och IAS 38 gäller dock kundregister och kundrelationer som återspeglar förväntning om framtida avtal som inte är del av de avtalsenliga försäkringsrättigheter

och avtalsenliga försäkringsförpliktelser som existerade vid tidpunkten för ett företagsförvärv, samgående eller en portföljöverlåtelse (IFRS 4 punkt 33).

Diskretionära delar

Vissa försäkringsavtal innehåller både en diskretionär del och en garantidel. Enligt IFRS 4 punkt 34 gäller att utfärdaren av ett sådant avtal;

a) får, men behöver inte, redovisa garantidelen separat i förhållande till den diskretionära delen. Om utfärdaren inte redovisar dem separat, ska den klassificera hela avtalet som en skuld. Om utfärdaren klassificerar dem separat, ska den klassificera garantidelen som en skuld,

b) ska, om den redovisar den diskretionära delen separat från garantidelen, klassificera denna del antingen som en skuld eller en separat del av eget kapital. Standarden anger inte hur utfärdaren bestämmer huruvida denna del är en skuld eller eget kapital. Utfärdaren kan dela upp delen i en skulddel och en egetkapitaldel och ska använda en konsekvent redovisningsprincip för den uppdelningen. Utfärdaren ska inte klassificera denna del som en mellankategori som varken är skuld eller eget kapital,

c) kan redovisa alla erhållna premier som intäkt utan att skilja ut någon del som är hänförlig till egetkapitaldelen. Förändringarna som detta leder till i garantidelen och i den del av den diskretionära delen som klassificeras som skuld ska redovisas i resultaträkningen. Om hela eller en del av den diskretionära delen klassificeras som eget kapital, kan en del av resultatet hänföras till delen (på samma sätt som en del kan hänföras till minoritetsintressen). Utfärdaren ska redovisa den del av resultatet som är hänförlig till en eventuell egetkapitaldel i en diskretionär del som en fördelning av resultatet, inte som kostnad eller intäkt (se IAS 1, Utformning av finansiella rapporter),

d) ska, om avtalet innehåller ett inbäddat derivat som faller inom tillämpningsområdet för IAS 39, tillämpa IAS 39 på det inbäddade derivatet,

e) ska, i alla avseenden som inte beskrivs i IFRS 4 punkt 14–20 och 34 (a)– (d), fortsätta att använda sina befintliga redovisningsprinciper för sådana avtal, såvida den inte byter dessa redovisningsprinciper på ett sätt som är i enlighet med punkterna 21–30.

Diskretionära delar i finansiella instrument

Kraven i IFRS 4 punkt 34 gäller enligt IFRS 4 punkt 35 även ett finansiellt instrument som innehåller en diskretionär del. Dessutom gäller följande.

- a) Om utfärdaren klassificerar hela den diskretionära delen som en skuld, ska den göra förlustprövning enligt punkterna 15–19 på hela avtalet (det vill säga både garantidelen och den diskretionära delen). Utfärdaren behöver inte bestämma det belopp som skulle uppkomma vid tillämpning av IAS 39 på garantidelen,
- b) Om utfärdaren klassificerar hela eller delar av den delen som en separat del av eget kapital, ska skulden som redovisas för hela avtalet inte vara mindre än det belopp som skulle uppkomma om IAS 39 tillämpades på garantidelen. Det beloppet ska innefatta realvärdet för en option att återköpa avtalet, men behöver inte innefatta dess tidsvärde om punkt 9 undantar denna option från värdering till verkligt värde. Utfärdaren behöver inte lämna information om det belopp som skulle bli resultatet av att tillämpa IAS 39 på garantidelen, inte heller behöver den redovisa det beloppet separat. Dessutom behöver inte utfärdaren fastställa det beloppet om den totala skulden som redovisas är påtagligt högre,
- c) Även om dessa avtal är finansiella instrument, kan utfärdaren fortsätta att redovisa premierna för de här avtalen som intäkt och som kostnad redovisa den ökning av skuldens redovisade värde som blir följden.

Bilaga 3 Upplysningar om FTA

Upplysningar om FTA enligt FFFS 2004:21

Förklaring av redovisade belopp

Enligt ÅRFL och redovisningsföreskrifterna säkerställs presentationen av belopp som härrör från försäkringsavtal i första hand genom reglerna för utformningen av balansräkningen och resultaträkningen.

Vidare finns vissa lagregler om tilläggsupplysningar i noter. Upplysningarna får dock lämnas även i balansräkningen eller resultaträkningen, om det inte försämrar överskådligheten (se 5 kap. 1 § ÅRFL).

Dessutom bör lämnas upplysningar som förklarar belopp och risker härrörande från försäkringsavtal enligt IFRS 4 Försäkringsavtal (se hänvisningarna till godkända internationella redovisningsstandarder i de allmänna råden till 2 kap. FFFS 2004:21). En sammanfattning av standardens upplysningsregler om FTA finns nedan i avsnittet om upplysningar om FTA enligt IAS-förordningen.⁸⁰

Specifisering av försäkringstillgångar och försäkringsskulder m.m.

Enligt 5 kap. 3 § 4 ÅRFL ska posten Tillgångar för villkorad återbäring (D.1) delas upp på tillgångar för vilka försäkringstagaren direkt respektive indirekt bär placeringsrisk.

Enligt 5 kap. 3 § 5 ÅRFL ska Förutbetalda anskaffningskostnader (H.II) och Återförsäkrares andel av förutbetalda anskaffningskostnader (II.I) anges uppdelade på skadeförsäkringsrörelse och livförsäkringsrörelse.

Vidare krävs nedan angivna tilläggsupplysningar enligt 5 kap. 4 § 5–8 ÅRFL:

Om avsättningen för kvardröjande risker i posten Ej intjänade premier och kvardröjande risker (DD.1) uppgår till väsentligt belopp, ska beloppet anges.

Om garanterad återbäring i posten Livförsäkringsavsättning (DD.2) uppgår till väsentligt belopp, ska beloppet anges.

Om avvecklingsresultat uppgår till väsentligt belopp ska det anges i en not med fördelning på kategori av skada och belopp. Med

⁸⁰ I Motivpromemoria 3, avsnitt 3 finns en mera utförlig beskrivning av vilka upplysningar om försäkringsavtal som bör lämnas enligt IFRS 4.

avvecklingsresultat avses skillnaden mellan å ena sidan avsättningen för oreglerade skador från föregående år vid räkenskapsårets ingång, efter avdrag för under räkenskapsåret gjorda utbetalningar av ersättningar för skador från föregående år, och å andra sidan avsättningen för oreglerade skador från föregående år vid räkenskapsårets slut.

Villkorad återbäring (EE.1) ska delas upp på avsättningar för vilka försäkringstagaren direkt respektive indirekt bär risk.

Villkorade återbäringstillgångar och villkorad återbäring

I samband med att ett försäkringsföretag lämnar upplysning om uppdelningen i direkt och indirekt placeringsrisk för Tillgångar för villkorad återbäring (D.1), ska det också upplysa om enligt vilka principer denna uppdelning gjorts (5 kap. 14 § FFFS 2004:21).

Om posten Tillgångar för villkorad återbäring (D.1) avviker beloppsmässigt från Avsättning för villkorad återbäring (EE.1), ska det redogöras för orsakerna till avvikelserna i en not till balansräkningen (5 kap. 15 § FFFS 2004:21).

Försäkringstekniska avsättningar

För posterna Försäkringstekniska avsättningar (DD) och Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (EE) ska ett försäkringsföretag i not kommentera väsentliga effekter till följd av valutakursförändringar, ändrade aktuariella principer, koncernförändringar och andra väsentliga förhållanden. En förändring som förklaras av att övertagna och överlåtna försäkringsbestånd redovisas direkt över balansräkningen ska alltid särredovisas (5 kap. 21 § FFFS 2004:21).

Oreglerade skador (DD.3) i skadeförsäkring ska dessutom delas upp på

- i) Inträffade och rapporterade skador
- ii) Inträffade men ej rapporterade skador (IBNR)
- iii) Skaderegleringskostnader

I livförsäkringsföretag delas posten upp på

- i) Fastställda skador
- ii) Icke fastställda skador
- iii) Skadelivräntor och sjukräntor

I samband med att ett försäkringsföretag lämnar upplysning om uppdelningen i direkt och indirekt risk för Villkorad återbäring (EE.1), ska det, enligt 5 kap. 22 § FFFS 2004:21, också lämna upplysning om principerna för denna uppdelning.

Enligt allmänna råd till 5 kap. 23 § FFFS 2004:21 bör en understödsförening i not till balansräkningen upplysa om försäkringsfondens storlek och hur stor del som redovisas som Livförsäkringsavsättning (DD.2) respektive Övriga fonder (AA.V.4).

Beräkningsantaganden

I not till balansräkningen ska försäkringsföretag lämna en sammanfattning av de viktigaste beräkningsantagandena (5 kap. 23 § FFFS 2004:21). Enligt rubriken avser paragrafen livförsäkringsavsättning, trots att ordalydelsen inte är formellt begränsad till livförsäkring.

Enligt de allmänna råden till paragrafen bör sammanfattningen innehålla uppgifter om dödlighet och andra riskmått, räntesats samt driftskostnader. Sammanfattningen bör vidare beskriva engångseffekter av ändrade ränteantaganden.

Vissa särupplysningar i förvaltningsberättelsen

I de allmänna råden till 6 kap. 1 § FFFS 2004:21 om försäkringsföretags förvaltningsberättelse anges följande. Om Finansinspektionen före balansdagen beslutat om föreskrifter om maximiränta vid beräkning av livförsäkringsavsättning men föreskrifterna ännu inte trätt i kraft på balansdagen, bör försäkringsföretaget beskriva hur stor livförsäkringsavsättningen skulle ha varit om föreskrifterna varit i kraft före balansdagen (de allmänna råden till 6 kap. 1 § FFFS 2004:21).

Det bör dock observeras att det finns nya allmänna råd om att ange motsvarande upplysningar om principerna för räntan ändras på annan grund samt att dessa allmänna råd tillämpas redan i externredovisningen för räkenskapsåret 2005 (se Motivpromemorian, avsnitt 6).

Upplysningar om FTA enligt FFFS 2005:34

Enligt ÅRFL och redovisningsföreskrifterna säkerställs presentationen av belopp som härrör från försäkringsavtal i första hand genom reglerna för utformningen av balansräkningen och resultaträkningen.

Vidare finns vissa lagregler om tilläggsupplysningar i noter (se den redogörelsen som lämnats i det föregående avsnittet om notupplysningar enligt FFFS 2004:21).

Dessutom bör lämnas upplysningar som förklarar belopp och risker från försäkringsavtal enligt IFRS 4 Försäkringsavtal (jfr hänvisningarna till godkända internationella redovisningsstandarder i de allmänna råden till 2 kap. FFFS 2005:34). En sammanfattning av standardens upplysningsregler om FTA finns nedan i avsnittet om

upplysningar om FTA enligt IAS-förordningen.⁸¹ I fråga om upplysningar om risker har vissa ändringar i IFRS 4 godkänts av EG-kommissionen under januari 2006.⁸² Dessa ändringar får tillämpas tillsammans med IFRS 7 redan i årsredovisningar för räkenskapsåret 2005.

I sammanhanget kan också erinras om att det finns allmänna regler i lag och internationella redovisningsstandarder om specificering av väsentliga poster (se 3 kap. 4 § tredje stycket ÅRL som gäller enligt 3 kap. 2 § ÅRKL respektive 3 kap. 2 § ÅRFL samt IAS 1 Utformning av finansiella rapporter, punkt 29–31).

Ifråga om FTA gäller enligt FFFS 2005:34 följande särföreskrifter om notupplysningar och särupplysningar i förvaltningsberättelsen. Särföreskrifterna om notupplysningarna är färre jämfört med FFFS 2004:21.

<i>Notupplysningar</i>	<i>Särupplysningar i förvaltningsberättelsen</i>
a) Principer för uppdelningen av villkorade återbäringstillgångar och villkorad återbäring i direkt och indirekt placeringsrisk (5 kap. 2 §) b) Orsak till att tillgångar för villkorad återbäring avviker från motsvarande skuldpost (5 kap. 3 §) c) Upplysning om principerna för uppdelning i direkt och indirekt risk av villkorad återbäring (5 kap. 6 §)	
Upplysning om vilka antaganden som tillämpats vid värderingen av livförsäkringsavsättningar (5 kap. 7 §)	Konsekvensen av nya regler om ränta ⁸³ (bilaga 5, allmänna råd under 3 §)
Understödsföreningar anger försäkringsfondens storlek och hur stor del som redovisats som livförsäkringsavsättning och övriga fonder (allmänna råd till 5 kap. 7 §)	
Upplysningar om marknadsförändringars effekter på villkorad återbäring (5 kap. 5 §)	

⁸¹ I Motivpromemoria 3, avsnitt 3, finns en mera heltäckande beskrivning av vilka övriga upplysningar om försäkringsavtal som bör lämnas enligt IFRS 4.

⁸² Se vidare Motivpromemoria 3, avsnitt 3.

⁸³ Jfr Motivpromemorian, avsnitt 3.2.

Upplysningar om FTA enligt IAS-förordningen

I det följande behandlas vilka upplysningar om FTA som lämnas i en koncernredovisning enligt IFRS-förordningen för räkenskapsåret 2006.

Upplysningar enligt IFRS 4 Försäkringsavtal

I en externredovisning enligt lagbegränsad IFRS lämnas upplysningar som förklarar belopp och risker härrörande från försäkringsavtal enligt IFRS 4 Försäkringsavtal, punkt 36-39. I fråga om upplysningar om risker har vissa ändringar i IFRS 4 godkänts av EG-kommissionen under januari 2006.⁸⁴ Dessa ändringar får tillämpas tillsammans med IFRS 7 i förtid i koncernredovisningar för räkenskapsåret 2005.

För försäkringsskulder ska en försäkringsgivare enligt IFRS 4 bl.a. lämna upplysning om sina redovisningsprinciper och redovisade skulder samt, om företaget redovisar sin kassaflödesanalys med den direkta metoden, kassaflödena som härrör från försäkringsavtal. Dessutom anges det sätt som används för att fastställa de antaganden som har störst effekt på beräkningen av de redovisade värdena. Där det är praktiskt genomförbart ska en försäkringsgivare även lämna kvantifierade upplysningar om dessa antaganden. Vidare ska företaget lämna upplysning om effekten av förändringar i de antaganden som används för att värdera försäkringstillgångar och försäkringsskulder, och då separat visa effekten av varje förändring som har en väsentlig inverkan på de finansiella rapporterna. Även avstämning av förändringar i försäkringsskulder och eventuella hänförliga förutbetalda anskaffningskostnader ska anges i not.⁸⁵

Särupplysningar enligt ÅRFL

Endast vissa lagregler om tilläggsupplysningar i noter har behållits för en koncernredovisning enligt IAS-förordningen. Dessa upplysningar får även lämnas i balansräkningen eller resultaträkningen, om det inte försämrar överskådligheten (se 5 kap. 1 § ÅRFL). De lagbestämmelser om notupplysningar om FTA som är fortsatt tillämpliga i en koncernredovisning enligt IAS-förordningen är följande.

Posten Tillgångar för villkorad återbäring (D.1) ska delas upp på tillgångar för vilka försäkringstagaren direkt respektive indirekt bär placeringsrisk (se 7 kap. 5 § ÅRFL som hänvisar till 5 kap. 3 § 4 ÅRFL).

⁸⁴ Se vidare Motivpromemoria 3, avsnitt 3.

⁸⁵ I Motivpromemoria 3, avsnitt 3, finns en mera utförlig beskrivning av vilka upplysningar om försäkringsavtal som bör lämnas enligt IFRS 4.

Villkorad återbäring (EE.1) ska delas upp på avsättningar för vilka försäkringstagaren direkt respektive indirekt bär risk (se 7 kap. 5 § ÅRFL som hänvisar till 5 kap. 4 § 8 ÅRFL).

Vidare krävs nedan angivna tilläggsupplysningar enligt 5 kap. 4 § 5, 7 och 8 ÅRFL:

Om avsättningen för kvardröjande risker i posten Ej intjänade premier och kvardröjande risker (DD.1) uppgår till väsentligt belopp, ska beloppet anges.

Om avvecklingsresultat uppgår till väsentligt belopp ska det anges i en not med fördelning på kategori av skada och belopp. Med avvecklingsresultat avses skillnaden mellan å ena sidan avsättningen för oreglerade skador från föregående år vid räkenskapsårets ingång, efter avdrag för under räkenskapsåret gjorda utbetalningar av ersättningar för skador från föregående år, och å andra sidan avsättningen för oreglerade skador från föregående år vid räkenskapsårets slut.

Villkorad återbäring (EE.1) ska delas upp på avsättningar för vilka försäkringstagaren direkt respektive indirekt bär risk.

Särupplysningar enligt FFFS 2005:34

<i>Notupplysningar</i>	<i>Särupplysningar i förvaltningsberättelsen</i>
<p>a) Principer för uppdelningen av villkorade återbäringstillgångar och villkorad återbäring i direkt och indirekt placeringsrisk (5 kap. 2 §)</p> <p>b) Orsak till att tillgångar för villkorad återbäring avviker från motsvarande skuldpost (5 kap. 3 §)</p> <p>c) Upplysning om principerna för uppdelning i direkt och indirekt risk av villkorad återbäring (5 kap. 6 §)</p>	
	Konsekvensen av nya regler om ränta ⁸⁶ (bilaga 5, allmänna råd under 3 §)
Understödsföreningar anger försäkringsfondens storlek och hur stor del som redovisats som livförsäkringsavsättning och övriga fonder (allmänna råd till 5 kap. 7 §)	

⁸⁶ Jfr Motivpromemorian, avsnitt 3.2.

